

OVER Oegstgeest

Halfjaarlijks tijdschrift
34e jaargang nummer 2
November 2022
Losse nummers: € 5,00

EEN UITGAVE VAN DE HISTORISCHE VERENIGING OEGSTGEEST

Duurzame kwaliteit is: niet slopen

Treintjes en blauwe trammetjes

Villa Blijgeest

Honderd jaar Eric Ditmarsch

Inhoud

Van het bestuur ▶ 3

Even voorstellen: onze nieuwe redacteur ▶ 4

Duurzame kwaliteit is: niet slopen ▶ 5

Oegstgeestenaren aan het woord: Treintjes en blauwe trammetjes ▶ 6

De restauratie van het Oude Raadhuis ▶ 8

Een bijzondere foto uit 1928 met de plataan en de boombank in de Julianalaan ▶ 14

Iets Lugtigs: Icoon ▶ 17

Villa Blijgeest ▶ 18

Fotovragen van René ▶ 23

Honderd jaar Eric Ditmarsch ▶ 24

Oproep aan de lezers: auteurs gezocht ▶ 31

Lezersreactie ▶ 31

In Beeld ▶ 32

COLOFON

Redactie

Tim Hoppen en Herman Oost
redactie@historischeverenigingoegstgeest.nl

Bijdragen

Inge Harkema, Jan C. van der Heide, Arjan de Kok, Freek Lugt,
Herman Oost, Dineke Peddemors, Eke Poortinga en Gerard en Petra
Wuisman-Sleeboom

Vormgeving

Tra[design], Nenke van Wermeskerken

Druk

Drukkerij De Bink
Oplage: 875

Bestuur

Voorzitter: Rob Sturm
Secretaris: Peter Boer
Penningmeester: Dimitri Duchenne
Leden: Wouter Stoutjesdijk, Jacques Thorn, Dineke Peddemors-
Houdé

Ledenadministratie

ledenadministratie@historischeverenigingoegstgeest.nl

Secretariaat

Martinus Houttuynhof 63
2341 PP Oegstgeest
Telefoon 071 750 71 75
secretaris@historischeverenigingoegstgeest.nl
www.historischeverenigingoegstgeest.nl
Lidmaatschap: € 20,00 per jaar
IBAN: NL52 ABNA 0566 9415 38

Ereleden

Jan de Soeten (1994)
Bert Driessen (1998)
Pieter Hellinga (2006)
Margriet Lugt-Rethans (2010)
Sylvia Braat (2017)

Hoewel aan de samenstelling van deze uitgave de grootst mogelijke zorg is besteed, kunnen de uitgever, redactie en auteurs niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend.

In deze uitgave opgenomen teksten en afbeeldingen, voor zover daarop geen auteursrecht rust, mogen worden gebruikt, mits met vermelding van de bron.

Van het bestuur

De activiteiten waarbij onze leden elkaar weer kunnen ontmoeten zijn sinds de zomer gelukkig weer flink op gang gekomen. Ook bij onze vereniging lijkt sprake van een zeker inhaaleffect. Zo hadden we de lezing rond het Monumentenweekend, de Lustrumbarbeque, de lezing over de Blauwe Tram, de excursie naar het NZH-museum in Haarlem en meest recent de manifestatie van onze nieuwe Commissie Erfgoed met de avond voor eigenaren en bewoners van monumenten.

Bij de aftrap van het Open Monumentenweekend vertelde Gijs Hoen over de duurzame restauratie en verbouwing van de voormalige Engelberthahoeve aan de Hoge Morsweg. Dit in het thema van 2022 'verduurzaming van monumenten'. Overigens vond het vorige nummer van ons tijdschrift gretig aftrek onder bewoners van die straat – vroeger grondgebied van Oegstgeest. De artikelen over het Haagse Schouw en het buurtje de Ooijevaar gingen natuurlijk over hun woonomgeving.

Voortbordurend daarop is er op 10 oktober nog een goed bezochte bijeenkomst geweest voor bewoners van monumenten in Oegstgeest. Deze bijeenkomst, gericht op het uitwisselen van best practices werd georganiseerd door onze Commissie Erfgoed in het koetshuis van Kasteel Oud-Poelgeest. Er kwamen prachtige ervaringen langs van de bewoners van zowel rijks- als gemeentelijke monumenten en diverse tips over verbouwingen en subsidiemogelijkheden. Dit leverde ter plaatse ook weer nieuwe leden op! Veel dank aan Arjan, Marijke, Jan en Cees.

Verder stond de Blauwe Tram in de schijnwerpers: eerst met de lezing die we in september samen met Dorpsmarketing organiseerden door Boudewijn Leeuwenburgh, oud-directeur bij de NZH in Leiden. Ons lid Paul Kerckhoff had zelfs een modelspoorbaan met de tram opgesteld. In oktober was er een excursie met 40 deelnemers – inclusief enkelen van onze Leidse zustervereniging

Excursie naar het NZH-museum.

HVOL – naar het NZH-museum in Haarlem, met een historische bus uit de jaren '60. In dat museum konden we genieten van oude trams en bussen, waar velen nog in hadden mogen meerijden.

Maar bovenal hebben we aandacht kunnen besteden aan ons 35-jarig bestaan. Na afloop van de Monumentendag op zaterdag 10 september genoten we met 60 van onze leden van een prima barbecue in het avondzonnetje bij Cultuurcentrum de Paulus.

Barbecue bij Cultuurhuis de Paulus ter gelegenheid van het 35-jarige bestaan.

Neem ook eens een kijkje in de geheel heringerichte vitrinekast in de Bibliotheek aan de Lange Voort. Deze bevat nu een doopjurk uit de familie van burgemeester Van Griethuijsen. Dineke Peddemors en Sylvia Braat hebben de taak op zich genomen om de inhoud van deze vitrinekast regelmatig te vernieuwen – in samenwerking met onze archivaris, Herman Oost.

Als bestuur zijn we blij dat de leden zo positief reageren op dit gevarieerde programma. Juist het feit dat we elkaar weer kunnen zien en spreken valt goed in de smaak merken we. Dat willen we dus blijven doen, ook in 2023. Als er bij de lezer suggesties zijn voor uitstapjes, dan horen we dat graag! Er is in elk geval een excursie naar Münster in voorbereiding.

Had u al gemerkt dat ook onze website geheel vernieuwd is? Onze website-adviseur Fred Geiger heeft de site nu in wordpress-software gehangen, waardoor het beheer technisch makkelijker is geworden. Op deze site kan iedereen, lid of niet, een schat aan informatie vinden over de 35-jarige inzet van de vereniging bij talloze onderwerpen die aansluiten bij onze kerndoelstellingen: historische kennis verspreiden, monumenten beschermen en het open en groen karakter van ons dorp in stand houden.

historischeverenigingoegstgeest.nl

We verwelkomen op deze plek ook Paul Hoftijzer, onze nieuwe redacteur die Herman Oost gaat opvolgen en met redacteur Tim Hoppen *Over Oegstgeest* zal blijven produceren. ●

Namens het bestuur,

Rob Sturm, voorzitter.

Het bestuur: Wouter Stoutjesdijk, Jacques Thorn, Rob Sturm, Dineke Peddemors, Dimitri Duchenne en Peter Boer.

Even voorstellen: onze nieuwe redacteur

Paul Hoftijzer (1954) werd geboren in Voorburg en groeide op in Den Haag. In 1973 ging hij in Leiden geschiedenis studeren. Hij promoveerde in 1987 aan de Radboud Universiteit te Nijmegen op een proefschrift over twee Engelse boekverkoopers-families in

Amsterdam in de tweede helft van de zeventiende eeuw. Steeds verbonden aan de Leidse universiteit, werd hij in 1990 benoemd aan de Universiteit van Amsterdam tot bijzonder hoogleraar in de geschiedenis van het Nederlandse boek in de vroegmoderne tijd vanwege de Dr. P.A. Tiele-Stichting, een leerstoel die in 2000 naar Leiden werd verplaatst. Sedert 2000 is hij ook curator van de Bibliotheca Thysiana in Leiden. In 2020 ging hij met emeritaat. Zijn ruim 150 publicaties – monografieën, tekstedities, bundels en artikelen – zijn overwegend boekhistorisch van aard, en sterk gericht op het wetenschappelijke boek in Leiden en op de internationale boekhandel van de Nederlandse Republiek, met zo nu en dan een uitstapje naar andere onderwerpen. Zo verscheen dit jaar, in samenwerking met de Noordwijkse historici Jeroen Salman en Jeroen Verhoog, een editie van de vermakelijke rijmbrieven die de Engelse kostschooljongen John Skinner in 1788-89 schreef vanuit Noordwijk, waar hij op de beroemde kostschool van Joseph de Veer zat, naar zijn familie in Engeland. Paul woont al zo'n 25 jaar met veel genoegen in Oegstgeest, samen met Yvonne en de hond Yoeki. ●

**Oproep aan de lezers:
auteurs gezocht**

Kijk verder op pagina 31

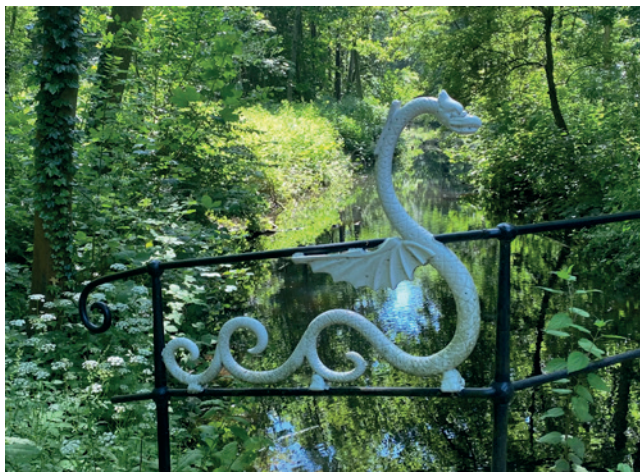
Duurzame kwaliteit is: niet slopen

DOOR ARJAN DE KOK

VOORZITTER COMMISSIE ERFGOED VAN DE HISTORISCHE VERENIGING OEGSTGEEST

Oegstgeest telt 43 officiële rijksmonumenten en 57 gemeentelijke monumenten. Ook is er een door het rijk aangewezen beschermd dorpsgezicht en enkele door de gemeente aangewezen beschermde dorpsgezichten. Al met al een breed palet aan bijzondere gebouwen, objecten en gebieden. Dat kan onmogelijk gelijk blijven aan de situatie zoals die was bij de bouw. Sanitair kan bijvoorbeeld niet meer blijven zoals het honderd jaar geleden was. En ook keukens zien er tegenwoordig anders uit. Wie wil er wonen in een huis met een gemak in de tuin en een met de hand te bedienen pomp in de keuken? Als we ons erfgoed willen behouden en doorgeven aan volgende generaties, dan is aanpassing aan de hedendaagse eisen en wensen van de gebruiker gewoon nodig. Dat geldt ook voor zaken die we moeten doen vanwege duurzaamheid. De wereld, Europa, Nederland, Oegstgeest, u en ik, we staan voor de grote opgave om de CO₂-uitstoot drastisch te verminderen en hiermee de opwarming van de aarde tegen te gaan. Deze duurzaamheidsopgave geldt dus ook voor monumenten. Maar dat is lastig. Zonnepanelen op een rieten dak? Dubbel glas in de ramen van Oud Poelgeest of Endegeest?

Het streven van het rijk is om een substantiële afname van CO₂-uitstoot te hebben van 40% in 2030 en 60% in 2040 voor rijks-, provinciale en gemeentelijke monumenten. Dat vergt maatwerk. Ieder monument is anders. Soms is een oplossing niet zo moeilijk. Er bestaat speciaal monumentenglas voor monumentale gebouwen met het effect van dubbel glas. Maar soms zal het lastig worden; zo lastig dat het eigenlijk niet kan zonder het monument geweld aan te doen. Ook dan geldt dat maatwerk tot een oplossing zal leiden.

Het Zwanen- of Slangenbruggetje in Rhijngceest.

Maar duurzaamheid kan ook anders worden uitgelegd. Namelijk als: niet slopen. Het slopen en opnieuw bouwen van panden is niet duurzaam. Dat kost grondstoffen, energie en het creëert afval. Als architecten, eigenaren en bouwers alleen nog zouden bouwen met extra zorg voor de juiste bouwmaterialen en extra zouden letten op de ruimtelijke kwaliteit van het pand, dan zouden die panden op termijn minder snel gesloopt worden. Kijk maar naar de panden die nu de monumentenstatus hebben. Dat zijn stuk voor stuk panden die gebouwd zijn door extra goede aannemers, met extra goede materialen en met extra zorg voor de ruimtelijke kwaliteit. Die panden worden niet gesloopt maar gerenoveerd. En dat is duurzaam.

Gelukkig doet Oegstgeest het in de meeste gevallen wel goed. Veel woningen die nu gebouwd worden in Nieuw Rhijngceest hebben zichtbaar extra kwaliteit. De kans dat die woningen als ze honderd jaar oud zijn gerenoveerd worden en niet gesloopt worden is groot. Bij het bedrijfsterrein de Boeg heb ik daar mijn twijfels over. Bij verschillende panden die daar verzezen zijn schat ik in dat er na verloop van tijd ook weer een sloopvergunning zal worden aangevraagd (en het is de vraag of dat erg is).

Als Oegstgeest zich afvraagt hoe er duurzaam en toekomstbestendig gebouwd moet worden, dan is er maar een aspect echt belangrijk: kwaliteit! Goed bouwen, mooi, degelijk en met respect voor de omgeving. Dan hoeft er niet gesloopt te worden en kunnen al die panden over 100 jaar ook op de monumentenlijst. ●

Zie voor Monumenten op de kaart Oegstgeest: historischeverenigingoegstgeest.nl/erfgoed/

Brug in Nieuw Rhijngceest.

OEGSTGEESTENAREN AAN HET WOORD

Treintjes en blauwe trammietjes

DOOR DINEKE PEDDEMORS EN INGE HARKEMA

OPGROEIEN

Paul Kerckhoff is op 11 november 1942 geboren in Oegstgeest, als oudste in een gezin met vier jongens. Hij woonde als kind op de Hofdijck, die toen vrijwel aan de rand van de bebouwde kom lag. Daar kon je heerlijk spelen en je uitleven. Zo waren na de oorlog stenen van het bombardement op de Haverzakbuurt nabij station Leiden gedumpt op de Hofdijck. Daar heeft Paul veel stenen opgehaald en hiermee een soort burcht gebouwd in de tuin van zijn ouderlijk huis, want bouwen deed hij al vroeg en graag.

Toen hij een jaar of vijf, zes was stuurden zijn ouders hem naar zuster Louise. Zij woonde aan het pleintje met het vijvertje aan de Prins Hendriklaan en had achter in haar garage een knutselschool. Dat vond Paul heel spannend en sindsdien knutselde hij van alles, zoals zeepkisten en speelgoedbootjes.

Hij heeft veel mooie herinneringen aan zijn jeugd in Oegstgeest. Bijvoorbeeld de zondagse uitjes met zijn vader. Ze wandelden dan naar de Rijnsburgerweg en gingen met de Blauwe Tram naar de Wilhelminabrug. Het kaartje kostte 7 cent. Ook als zij met het hele gezin naar het strand gingen, namen zij de tram vanaf Café de Rooij of Welgelegen aan de Geversstraat en stapten uit op het tramstation te Noordwijk, vlakbij Huis ter Duin en wandelden het laatste stukje naar het strand.

Uit het bezit van de Vereniging, een EP-tje 'Geluiden van de Blauwe Tram'.

Oegstgeestenaar Paul Kerckhoff verzamelde miniatuurtreinen, legde een modelspoorbaan aan, voegde er modellen van de Blauwe Tram aan toe en gebruikte de lockdownperiodes om ook een trambaan te construeren.

Onderweg naar de lagere Willibrord-jongensschool kruisten zijn vriendjes en hij het pad van de Blauwe Tram. De uitdaging voor hen was om dan een dubbeltje op de rails te leggen, vlak vóórdat de tram er aan kwam, op te letten of het ondanks de trillingen door de naderende tram bleef liggen om daarna snel opzij te springen. En dan als de tram voorbij was het – platte – resultaat triomfantelijk in je zak te steken. De trambestuurder kende het spelletje en reed gewoon door.

VERZAMELEN

Hoe hij ertoe gekomen is om blauwe trammietjes te verzamelen is natuurlijk de vraag die we aan Paul voorlegden. Hij vertelt dat hij het al vroeg prachtig vond om met modelspoorreintjes bezig te zijn. In 1950 kreeg hij van Sinterklaas een klein treintje, een locomotief met twee wagentjes, net als zijn twee broertjes. Alleen het jongste broertje niet, die was nog te klein. Al snel bleek dat de andere twee eigenlijk niets deden met hun treintjes. En zo had hij feitelijk al snel drie treintjes, het begin van zijn verzameling en van een levenslange hobby.

De verzameling breidde zich in de loop der jaren gestaag uit. Toen hij in 1959 naar Delft verhuisde voor de studie Scheepsbouwkunde bleven de treintjes thuis. Later verhuisde hij regelmatig voor zijn werk en dan gingen de treintjes steeds mee. Met zijn gezin verbleef hij jaren buiten Nederland: 'Zo hier en daar in het buitenland had ik in een kamer een rondje gelegd voor de treinen maar dat moest 's avonds allemaal opgeruimd'.

Op zeker moment konden Paul en zijn vrouw hun huidige huis kopen van zijn schoonouders. Zo kwamen zij regelmatig voor korte of langere tijd terug naar Oegstgeest. Ten slotte, na zijn pensionering in 1998, werd het hun vaste verblijfplaats. Al snel legde hij met zijn verzameling beslag op de zolder van dat huis. Maar hij bleef niet op zolder want zijn interesses waren breder; zo heeft hij bijvoorbeeld een aantal luisterverhalen aangeleverd voor de verhalenverteller, toen dit opvallende beeld op de Oudenhof-heuvel werd geplaatst.

TRAMBAAN AANLEGGEN

Mede door de aanwezigheid in de Kempenaerstraat van de winkel van De Tombe kon Paul uitvoering geven aan zijn wens om modellen van de Blauwe Tram aan zijn verzameling toe te voegen. Daar vond hij zijn eerste trammetjes én trof er anderen die dat ook leuk vonden. Er ontstond een soort clubje: ‘Je kwam bij De Tombe langs en dan ging je staan praten. Want in de historie van de Blauwe Tram zijn heel wat typen locomotieven en wagons in gebruik geweest. En dat wil je in je verzameling laten zien.’

De Tombe

Toys for boys ... and Men

De Tombe wist iemand die een treintje of trammetje kon maken. Dat was Schoenmakers, die nadat hij zijn winkel in Den Haag had verkocht zijn passie niet kon opgeven en daarom vanuit zijn huis in Voorschoten verder werkte. Hij bleef blauwe trammetjes bouwen en verkopen. En er zijn fabrieken die in kleine series de blauwe trams maakten.

Zo verzamelde hij veel blauwe trammetjes, die nu in de zelfgebouwde remise staan tussen de sporen van zijn modeltreinbaan. In coronatijd heeft hij een speciale trambaan bijgebouwd, aangepast aan de trammetjes omdat die scherpere bochten kunnen maken dan treintjes.

BIJBOUWEN

Omdat hij dacht: ‘Bij mijn treinen kan ik ook zelf iets bouwen’ heeft hij modellen gemaakt van enkele gebouwen. Als eerste het station in Leiden uit 1879, toen nog op Oegstgeester grondgebied. Daarvoor is hij naar het archief in Leiden gegaan, waar hij een tekening en een aantal foto’s kon bekijken. Vervolgens maakte hij een model van het stadhuis van Leiden, waarvoor hij een bouwplaat gebruikte. En ten slotte Kasteel Oud-Poelgeest, waar hij foto’s van heeft gemaakt en het gebouw daarvan nagemaakt.

Zo lijkt zijn uitgebreide modeltrein- en trambaan met een stevig Oegstgeester stempel nu compleet, maar ... met een verzameling weet je dat nooit! ●

Wagons A613 en A614 bij het model van het stadhuis in Leiden (foto Herman Oost).

Wagons A418, B401 en B403 bij het model van het station uit 1879 in Leiden (foto Herman Oost).

Wagen A322 (stadstram) voor een miniversie van Kasteel Oud-Poelgeest (foto Herman Oost).

BRONNEN

- Interview met Paul Kerckhoff, augustus 2022.
- Verhalen over de Leidse bevolking in oorlogstijd, www.Leiden4045.nl.
- Wikipedia, NZH-tramlijn Leiden – Noordwijk aan Zee

De restauratie van het Oude Raadhuis

Van te amoveren gebouw tot markant pand

DOOR GERARD EN PETRA WUISMAN-SLEEBOOM

INLEIDING

In 1985 kochten Gerard en Petra Wuisman-Sleeboom het Oude Raadhuis aan de Wijttenbachweg. Op de bestemmingsplankaart stond bij het gebouw een slopersbal getekend: te amoveren (slopen). Dat hebben zij voorkomen. Deze bijdrage is een persoonlijk relaas en beschrijft, in twee delen, het avontuur van de restauratie. In het mei nummer van 2022 verscheen het eerste deel, dat de historie van het pand, de aankoop en eerste fase van de restauratie beschreef. Hieronder volgt het tweede deel.

TWEDE FASE: WIJTENBACHWEG 27

Nadat de winkel en de bovenetage klaar waren, was de vleugel achter de vier grote ramen aan voorzijde aan de beurt. Die vleugel is helemaal gepeld en zoveel mogelijk volgens de indeling van 1870 opnieuw ingevuld. De voormalige raadzaal is woonkamer geworden en de aangrenzende ruimte voor archief en secretet is nu een ruimte bij de woonkamer. In de burgemeesterskamer staat de eettafel en de kamer van de secretaris is nu keuken. In het nog aanwezige kozijn voor de deuren naar de raadzaal zijn nieuwe passende deuren geplaatst. De zolder is verbouwd tot slaapkamers, badkamer, wc en een vliering. Behalve de spanten met teltekens was er geen spoor van historische waarde.

De terechte strengheid van de heer Noordervliet als brandweercommandant leidde tot een dure tegenvaller. De historische brede vloerdelen tussen de beneden- en bovenverdieping in de brandspuitruimte en de voormalige burgemeesterskamer bleken helemaal

verpulverd: het gevolg van de vele vloeren en plafonds waar zij tussen geklemd hadden gezeten. De delen moesten door een brandwerende laag worden vervangen. Het weghalen van de delen was het werk niet, wél het trekken van een oneindige hoeveelheid spijkers uit de op de moerbinten (grote balken) liggende kinderbinten (dwars daarop liggende kleine balken).

WATERKELDER EN WATERPUT

Van historische waarde bleken de vondsten van een waterkeldertje en een waterput buiten aan de achterkant. De waterkelder is gelaten voor wat hij was. Hij zou onder de vloer van een aan te bouwen serre verdwijnen. De waterput zat onder de achtergevelmuur. Hij kwam tevoorschijn nadat een stuk achtergevel

Muur stort in.

Na pellen volgt gatenkaas.

Waterput op wel.

instortte na het verwijderen van een paar generaties afvoerpijpen. Die fungeerden met de put als fundament. De put was van boven dichtgemetseld. Na opening heeft Gerard de inhoud van de put tot de bodem op 3,80 meter diepte leeggehaald. De 'schat' bestond uit modder, enig bestek, takken en botten. Toen de bodem was bereikt bleek de put op een actieve wel te staan. Hij is opgebouwd uit een houten ton met daarop een rond gemetselde muur van twee steensoorten. Het water steeg angstaanjagend snel. De put is vervolgens weer dichtgemetseld en aangesloten op een pomp voor de bewatering van de tuin.

Binnen waren de oorspronkelijke scheidingswanden verdwenen en waren er veel niveaoverschillen. Zo had de raadzaal een jaren '70 zitkuil en openhaard en een podium met de eettafel. De hele benedenetage kreeg eenzelfde niveau en de oorspronkelijke indeling is via de steunbalken en vloeren zichtbaar gemaakt. De vloeren hebben we naar aanleiding van vondsten onder de gesloopte vloeren belegd met oude Hollandse plavuizen en ijsselsteentjes. De normaal blauwe dure plavuizen, waren op dat moment goedkoper dan de normaal goedkopere rode. En zo zijn de vloeren in de leefruimten belegd met plavuizen afkomstig van onder meer een in Kerkdriel gesloopte kerk. De voormalige brandspuitruimte en de hal hebben een vloer van ijsselsteentjes en plavuizen.

Hal met ijsselstenen en plavuizen.

DERDE FASE: WIJTENBACHWEG 27

De gestucte voor-, zij- en achtergevels waren in slechte staat en door de werkzaamheden verder beschadigd en gewijzigd. De topgevel aan de voorzijde heeft weer de oorspronkelijke indeling gekregen. Verder zijn in de dichte suggestieramen aan de zijkant raamkozijnen geplaatst en heeft de achterkant weer de historische hoofdingang gekregen, met daarachter de hal.

Eind negentiende eeuw liep door de poort een weg die leidde naar de ingang van het raadhuis aan de achterzijde. De ingang is nu aan de voorzijde, in de topgevel

onder de boog 'BRANDSPUIT'. Het stucwerk is helemaal verwijderd en opnieuw aangebracht. Links in de topgevel kwamen twee boogjes tevoorschijn die in de 17^e eeuw boven het opkamer- en kelderraam hebben gezeten.

17^e-eeuwse boog onder het raam.

Gestucte voorgevel.

HET SCHILDERWERK

Het schilderwerk aan de binnenzijde is een heel grote klus geweest. Niet alleen vanwege de grote oppervlakten, maar ook omdat door de modernisering van installaties door de tijd heen veel balken zijn doorboord voor leidingwerk. Daarnaast bleken de balken in de voormalige groentewinkel nog de brokkelige bruine en gele loodhoudende verf uit de zeventiende of achttiende eeuw te hebben. Die moest eraf. Dit bleek een zeer intensieve klus. Van het werk aan het plafond van de voormalige raadzaal hebben we de tijd bijgehouden: 500 uur. Onze insteek was met de kwast de aannemer te volgen. Dit is de kwaliteit ten goede gekomen, omdat eventuele gebreken direct opgeheven konden worden. In de woning nummer 29 vonden we een oorspronkelijke kleur: Berlijns blauw. Afhankelijk van de lichtinval lijkt de kleur blauw of groen. Wij vonden hem te nadrukkelijk en zijn zelf gaan mengen tot we een mooie zachte donkere en lichte versie hadden. Voor de ruimte tussen de balken maakten we een crèmekleur met een vleugje groen. In die tijd had je geen spectrografen die een kleur konden analyseren en een verfmaschine die de kleur vervolgens maakte. Verder was de benodigde hoeveelheid

verf groot. In Den Haag vond Gerard de inmiddels verdwenen verffabriek Stahlecker die onze kleuren kon maken en in grootverpakking leveren. 2,5 liter kostte in 1990 10 gulden, naar huidige prijzen absoluut een schijntje. Dezelfde hoeveelheid kost nu rond de 120 euro. Al het houtwerk is in deze kleuren geverfd en de biezen met goudverf. De wanden zijn gewit met fijne structuurverf.

Zelfgemengde kleur.

Buiten hadden de kozijnen, luiken, het attiek en het stucwerk een verfbeurt nodig. Het stucwerk moest gebroken wit en de pilasters crème. In Nederland mocht je alle merken verf gebruiken als het maar Keim was, een minerale verf. Daar hebben we slechte ervaring mee opgedaan. De Haagse Schouwburg had Gerard na het gebruik van Keim al snel door alg groen zien uitslaan. Toch moesten we deze verf gebruiken en na een paar jaar verscheen ook bij ons de groene alg. Deze gedijt namelijk goed op een minerale ondergrond. Op toer met onze zoon in Duitsland zagen we schilders aan het werk bij gestucte flats. Het was ons al eerder opgevallen hoe fris in Duitsland het stucschilderwerk erbij staat. Dus stoppen bij de schilders en gevraagd naar het product. Het bleek een verf met de chemische structuur van een lotusblad te zijn. Net als bij dat blad rolt regen ervan af en neemt onderweg het vuil mee. Die verf hebben we uit Duitsland laten komen en, na intensieve voorbewerking van de Keim, op het stucwerk toegepast. Al 25 jaar geen alg meer gezien. Het houtwerk aan de buitenzijde is standgroen en crème geworden, de dorpels van de ramen lichtgrijs om natuursteen te suggereren.

DE ORNAMENTEN

Het Raadhuis van 1870 was geornamenteerd met een attiek tussen pinakels, een klok in een klokkenstoel, het

gemeentewapen boven de poort en ornamenten boven de dakkapel aan de voorzijde en een ornament boven in de boog, boven de poort. Alleen de laatste twee waren nog aanwezig, zij het in slechte staat.

De pinakels konden aan de hand van de foto uit 1893 en de stukken gevonden in de achtertuin goed op schaal worden getekend. De stukken waren van terracotta. Het zou een zoektocht worden om de nieuwe van hetzelfde materiaal te laten maken. Onze tandarts, Theo Tijdhof, had de oplossing: van tandartsgips heeft hij een model gemaakt. Dit model is gebruikt om in twee delen een mal van siliconen en gewoon gips te maken. Daarmee zijn, van kunststeen (een mengsel van marmermeel en witte cement) in een oude zinken vuilnisbak de benodigde reproducties gemaakt.

Tandarts Tijdhof maakt model.

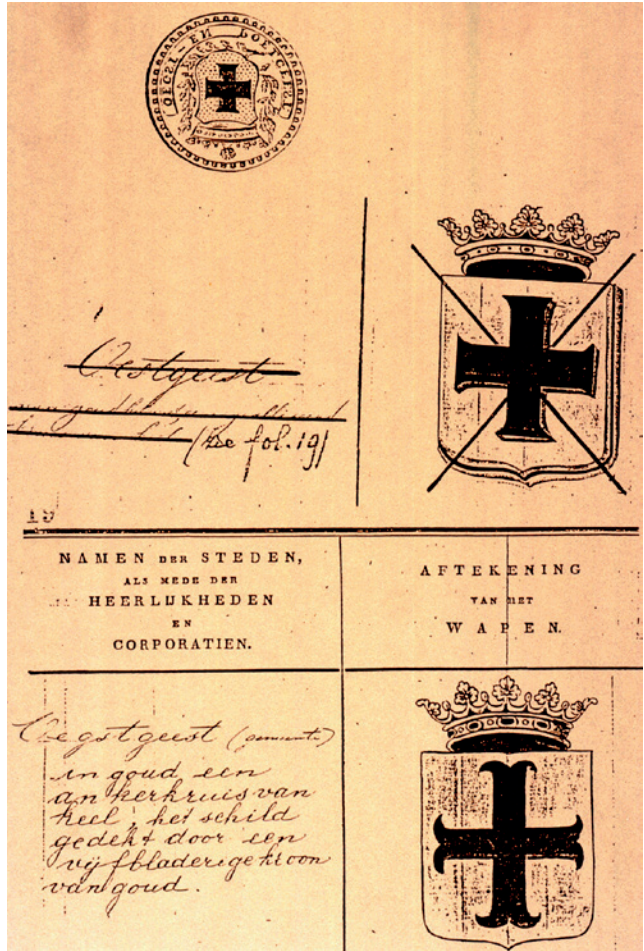
Siliconen mal in vuilnisbak.

Eindresultaat: gegoten pinakel.

Met het gemeentewapen hadden we geluk. De gemeente had in het kader van de eerste nationale monumentendag in september 1987 op de zolder gekeken wat zij aan historisch materiaal had en dat in de raadzaal tentoongesteld. Wij zagen daar een gemeentewapen liggen en de kroon die boven het wapen boven onze poort moest hebben gehangen. Het college van B&W was bereid beide aan ons af te staan. Het kruis van het wapen moest echter worden aangepast omdat de vorm ervan in 1904 was aangepast. De rechte uiteinden zijn toen veranderd in ankerpunten. Ook die aanpassing heeft Theo Tijdhof gedaan. Dankzij hem hangt er boven de poort van het Oude Raadhuis het historisch juiste wapen.

Het wapen, de kroon en de andere ornamenten moesten worden verguld. Ook dat heeft Gerard zelf gedaan. Voorjaar 1988 werden de punten van het hek van het Mauritshuis in Den Haag verguld. Hij werkte op het naastgelegen Binnenhof en vroeg de vergulder of hij hem de kunst wilde leren. Na een middagje helpen was de kunst afgekeken en bezorgde de vergulder het nodige materiaal. Met de methode van toen was het een stressvolle klus. Na het aanbrengen van de lijm moest het bladgoud binnen 20 minuten aangebracht, aangedrukt en gezeemd worden.

Hoge Raad van Adel besluit in 1904 het gemeentewapen te wijzigen.

Wapen met kroon.

Originele kroon van zolder gemeentehuis opnieuw verguld.

HET HEK

Van het historische hek voor het raadhuis was niet veel meer over: anderhalve hekpaal en een paar hekdelen. De hekdelen waren niet moeilijk na te maken. De broers Van Velzen van de toen laatste smederij aan de Oude Varkenmarkt in Leiden gingen ze maken en zouden ze komen stellen.

Daarvoor moesten eerst de gietijzeren hekpalen met het gemeentewapen nagemaakt worden.

Gemeentewapen in roestige hekpaal.

Hekpaal gerestaureerd.

Via via (Google had je nog niet) hadden we adressen gekregen van drie gieterijen, in Duitsland, België en in Swalmen bij Roermond. De enige complete paal werd in de caravan van de ouders van Petra geladen om de gieterij te vinden die de palen voor een goede prijs zou willen nagieten.

De Duitse gieterij leverde alleen de mogelijkheid van aluminiumpalen op en die in België had de eis dat eerst een dure houten mal moest worden gemaakt. In Swalmen was het gelukkig raak. De heer Konings van IJzergieterij Konings vond ons verhaal zo aansprekend dat hij direct toezegde de palen in gietzand te willen namaken (dan is een mal niet nodig) en in Oegstgeest in de menie (loodhoudende grondverf) te komen afleveren. Uitsluitend de materiaalkosten waren voor ons. Ook Konings zijn wij eeuwig dankbaar voor zijn bijdrage aan de restauratie. Nadat de palen aangekomen waren en geleverd is het hek in mei 1990 door Van Velzen gesteld. Helaas heeft broer Gijs de afronding van het werk niet meer meegemaakt. Op 6 juni 1990 overleed hij.

Nieuw gegoten hekpalen.

Plaatsen van de hekpalen.

DE LAATSTE HINDERNISSEN

In de aanloop naar de oplevering op 9 januari 1990, had het energiebedrijf nog een verrassing voor ons in petto: de situering van de meterkast en de plaats van de CV-ketel op de vloering voldeden niet aan de eisen. Onverbidlijk gevolg: geen definitieve aansluiting op het gas- en elektriciteitsnet. Nooit is een foto zo van nut geweest als die welke Petra van de startbouwvergadering had gemaakt waarin alle bij voor de restauratie belangrijke partners bij elkaar zaten om tot overeenstemming te komen over de uitvoering van het werk. Het energiebedrijf was een van de aanwezige partners. Op de foto

staat de vervanger van de onverbiddelijke inspecteur en uit het verslag blijkt dat hij met de plek van de meterkast en de cv had ingestemd. Makkend legde de inspecteur zich bij deze bewijsmiddelen neer en gaf toestemming tot aansluiting.

Sommige onderdelen ontbraken nog. In de klokkenstoel hing geen klok. Deze werd op een veiling in Amsterdam gevonden en daarna opgehangen. De letters voor de worden 'RAADHUIS' en 'BRANDSPUIT Nr 1' ontbraken. Deze waren, zo was de inschatting, van terracotta. Wij hebben ze uit gasbeton laten spuiten. Toen we later de foto uit 1893 in hoog resolutie in detail bekeken, leken de letters echter te zijn gemaakt van geprofileerd gietijzer. In het centrum van Haastrecht zijn daarvan voorbeelden te zien. Het lijkt erop dat de pinakel uiterst links te veel is en het is zeker dat ook de crèmekleurige pilasters net als de rest van het stucwerk gefrijnd (met groeven) waren.

Ook de mededelingenkast ontbrak. Uit onderzoek blijkt dat dergelijke kasten bepaalde afmetingen moesten hebben. Een rondgang langs nog originele kasten in den lande leidde tot een bij ons raadhuis passend ontwerp. Dat is in 2017 uitgevoerd en de kast is opgehangen. Intussen blijkt uit een foto uit de negentiende eeuw dat er twee kasten zijn geweest; er gaat er dus nog een bij komen.

Mededelingenkast.

OPGELEVERD BETEKENT NIET KLAAR

Het werk is vervolgens officieel opgeleverd, de steigers zijn afgebroken en de werknemers naar hun volgende klus gegaan. Daarmee was voor ons het werk echter niet af. En het komt trouwens nooit af. Een gebouw dat drastisch is aangepakt, zoekt een nieuw evenwicht. En dat betekent werk: luiken en deuren moeten bijgeschaafd, jong nieuw hout gaat scheuren en moet opnieuw worden bewerkt, krimp-scheurtjes in het stucwerk moeten worden gedicht. Dan zijn er nog de jarenlang ingewaterde muren die opdrogen. De geroeste spijkers in het houtwerk doen langzaam van boven

naar beneden van zich spreken. Het cement van de nokvorsten brokkelt door de zetting van het gebouw af. Allemaal extra onderhoud. Tot de op de dag van vandaag is er jaarlijks het nodige onderhoud- en herstelwerk, ook van nieuwe onderdelen. Zo zijn in 2019 de voegen van de noordgevel en de gevangenis opnieuw gevoegd waardoor scheuren en roestende ankers zijn hersteld.

TERUGBLIK

Gerard en Petra zijn samen met hun twee dochters het avontuur aangegaan en hebben dit tot een goed einde gebracht. De dochters hebben, zoals veel kinderen, de situatie aanvaard zoals deze was. Soms staken ze een handje toe. In 1990 is niet alleen het werk opgeleverd, maar is ook onze 'postrestauratie' zoon Ies geboren.

Restauratie is niet alleen een technisch verhaal maar ook vooral een persoonlijk

Restauratie is niet alleen een technisch verhaal maar ook vooral een persoonlijk. Ons wordt regelmatig gevraagd of wij het weer zouden doen, als wij alles van tevoren hadden geweten. Het antwoord is nee. Niet alleen vanwege het vele werk, maar ook vanwege het gedoe eromheen, de lange tijd van sociaal isolement en het vele nawerk. Na de afronding van de restauratie ontbrak het ons aan energie om de hulptroepen uitvoerig te bedanken. Gezin en banen zijn naast de restauratie gewoon doorgedaan. Het bedanken willen wij met dit artikel deels goed maken.

Dit neemt niet weg dat het resultaat er mag zijn: na een grondige restauratie staat er aan de Wijttenbachweg een schitterend oud raadhuis met een voorgevel die op enkele onderdelen na een goede afspiegeling is van het raadhuis anno 1870. Het is een voorrecht om er al dertig jaar in te wonen. ●

Eindresultaat (foto 14 april 2022).

Een bijzondere foto uit 1928 met de plataan en de boombank in de Julianalaan

DOOR EKE POORTINGA

Soms stuit je bij toeval op een bijzondere afbeelding. Deze luchtfoto is er zo een. Hij is genomen op 25 april 1928 om 12.00 uur vanaf een hoogte van 50 meter, zo staat te lezen aan de onderkant. De foto is gemaakt door P.F.J. van Enkevort in opdracht van de Dienst Luchtvaartafdeling en is te vinden in de beeldbank van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH, objectnummer 2011-0392). De toeschouwer krijgt een historisch inblik in het Prins Hendrikpark, het oudste gedeelte van het Oranjepark. Te zien zijn de Prins Hendriklaan, de Julianalaan en de Koninginnelaan, die beide lanen verbindt. Na het kruispunt loopt de Koninginnelaan door naar de Willem de Zwijgerlaan, waarvan nog een klein stukje is te zien.

De foto is loepzuiver en daardoor informatief. Wat is de tuinaanleg naar de laatste mode goed te zien! 25 april 1928 is een woensdag. In enkele tuinen staan houten wasdrogers met witgoed. Het weer doet zomers aan. Veel luifels en markiezen zijn uitgeschoven. Een paar serre-deuren staan open en ook boven wordt er flink gelucht. Duidelijk zichtbaar is dat Julianalaan 8, schuin tegenover het wit geverfde huis en met een uitgebouwde serre, leeg staat: geen meubilair, geen gordijnen. Warmoezenier (groenteteler) Nicolaas Bink en zijn vrouw Cornelia Rotteveel zijn met hun kinderen net verhuisd naar Nassaulaan 24.

Van de huizen in de genoemde lanen is het oudste Koninginnelaan 6 (het meest linker huis). De familie

Luchtfoto met de Prins Hendriklaan onderaan, de Julianalaan bovenaan en de Koninginnelaan die beide lanen doorkruist, 1928 (foto Nederlands Instituut voor Militaire Historie, objectnr. 2011-0392).

Wichers Rollandet-Touw hebben het huis direct na hun huwelijk in 1914 betrokken. De huwelijksakte vermeldt zijn beroep: assuradeur. Het echtpaar blijft er wonen tot hun overlijden in 1968 en 1969. Het jongste huis, dat gereed gekomen is in 1927 en ook al bewoond, is Koninginnelaan 13, het middelste huis voorbij het kruispunt aan de rechterkant. Het is gebouwd in opdracht van de familie Van Donkelaar-Brieër. Hij is procuratiehouder bij het autobedrijf van Kamsteeg aan de Geversstraat. Beiden heren zijn actief in de hervormde kerk van Oegstgeest. Het echtpaar woont in het huis tot hun overlijden in respectievelijk 1959 en 1970. Het huis er direct achter, Willem de Zwijgerlaan 31, lijkt zo goed als klaar maar is zo te zien nog niet bewoond. Aan de overkant is de bouw van Koninginnelaan 12 al ver gevorderd maar nog in volle gang. De andere huizen op de foto zijn in de tussenliggende periode verspreid in de tijd gebouwd.

WAT GEBEURT ER IN DE STRAAT?

Op het eerste gezicht lijken de straten en tuinen uitgestorven maar dat is schijn. Voor de ingang van Julianalaan 9, het huis rechts van de hoek met de Koninginnelaan, staat een bakker(sknecht) in witte kiel naast zijn fiets met voorop een grote mand. Dagelijks gaat hij langs de deur met vers brood. Een vrouwspersoon van de familie Van Doorn-van Meerendonk loopt hem vanuit de voordeur tegemoet, een dienstmeid of mevrouw zelf.

Martinus Jacob van Doorn overlijdt er in 1956, 87 jaar oud, zijn vrouw Hendrika Johanna Wilhelmina van Meerendonk in 1960, 85 jaar oud. Hij is gepensioneerd Indisch ambtenaar, in concreto van regeringswege benoemd om in Nederlands-Indië te werken in het onderwijs voor Europese kinderen. Zij bewonen het huis vanaf de bouw omstreeks 1924.

Op het kruispunt achter de plataanboom staat nog een man met pet naast zijn fiets. Het lijkt net of hij is afgestapt om te kijken naar het vliegtuigje van waaruit de foto is genomen (zie detail van de foto). Hij is niet de enige. Vanuit een tuin kijken een paar kinderen omhoog. Het vliegtuigje trekt ook de aandacht van Jan Schaap van

Prins Hendriklaan 13, vanaf de kruising met de Koninginnelaan het tweede huis van links. Hij is vanuit zijn studeerkamer op het balkon gestapt. Schaap woont er nog maar net en is directeur van de Christelijke Kweek-school in Leiden. Hij staat op het punt met pensioen te gaan. Misschien is hij bezig met het verwerken van de aanmeldingen van aspirant-leerlingen voor het komende cursusjaar en is hij opgeschrikt door het lawaai van het vliegtuigje.

INRICHTING WOONWIJK

De bomen op de stoep – zo kenmerkend voor Oegstgeest – zijn vrijwel zeker geplant vóór 1920 en al aardig gegroeid. Op de stoep ligt grind. Er zijn met opzet geen trottoirtegels gelegd om de wijk een landelijk aanzien te geven.

Aan de overkant van de Koninginnelaan staat tussen nummer 6 en 8 een hoge elektriciteitspaal, net zo hoog als de huizen of nog hoger. Op de stoep langs nummer 8 – het middelste huis op de foto aan die kant van de Koninginnelaan – is de lange slagschaduw zichtbaar. Een teken dat het in het villapark comfortabel wonen is. Volgens menige advertentie zijn de huizen voorzien van ‘gas, water en electrisch licht’.

In de bocht van de Julianalaan en de Koninginnelaan, links van de man met de pet, is een elektrische straatlantaarn te zien, ook hier weer met slagschaduw (zie detail). Hij staat op een strategische plek. De tegenwoordige ‘nostalgische’ straatlantaarns die eind 2021 de lantaarns

uit de jaren zestig hebben vervangen, lijken hier sterk op. Alleen zijn de recente lantaarns flink hoger.

PLATAANBOOM MET BOOMBANK

En dan ... Midden op de kruising van de Koninginnelaan en de Julianalaan staat de plataanboom met de stenen boombank. Tegenwoordig is het de locatie van de jaarlijkse buurtborrel, al meer dan 30 jaar. In *Over Oegstgeest* is vaker aandacht gevraagd voor de boombank die daar op een gegeven moment is verdwenen (november 2010, en mei en november 2011). De eerste keer verschijnt in de rubriek 'In Beeld' een foto uit 1936 van een verpleegkundige met een klein meisje bij de boombank.

De beschrijving en toelichting is van de hand van Anke Casteel, een van de initiatiefnemer(s) van de houten boombank die de buurt daar in 2010 heeft geplaatst als remplaçant van de oude bank. Hierop volgen twee lezersreacties over de zwerftocht van de bank. Hij moest verdwijnen omdat de boomstam te dik was geworden en de bank de boom aantastte. Hij kreeg een tweede leven in het Bos van Wijckerslooth maar is op een gegeven moment vernield. Vervolgens zijn gedeelten ervan aan elkaar gelijmd en terecht gekomen in de tuin van Klein Curium, Rhijngeesterstraatweg 38, bij wijze van sierpot. Van wanneer is die boombank eigenlijk? Voor het eerst komt de 'bank' in de 'Julianalaan' ter sprake in de gemeentebegroting voor 1925. Het college van burgemeester en wethouders heeft best een groot bedrag voor het 'kunstwerk' uitgetrokken: 350 gulden. In de begrotingsdiscussie van oktober 1924 stelt het gemeenteraadslid Schoonderwoerd (RK) de bank aan de orde. Hij is tegen plaatsing. De bank geeft in de avonduren maar gelegenheid tot 'dingen die in strijd

zijn met de openbare zedelijkheid'. Burgemeester Van Griethuysen is het niet met hem eens. Dergelijke dingen kunnen op alle plaatsen in de gemeente gebeuren. De gemeenteraad keurt de begrotingspost zonder verdere discussie goed. De stenen boombank dateert dus van 1925 en de gemeente is de opdrachtgever. Het laatste spreekt in die tijd niet vanzelf, want alle 'kunstwerken' in het Oranjepark tot dan toe zijn gerealiseerd door de Exploitatiemaatschappij onder directoraat van Rübenkamp.

Zouden er veel van die kwalijke dingen gebeurd zijn waarvoor het gemeenteraadslid Schoonderwoerd vreesde? Het liep waarschijnlijk wel los. Van de straatlantaarn zal zeker een preventieve werking zijn uitgegaan. De bank was overdag eerder een pleisterplek voor de jeugd. Jan Pier Eringa (1929), de oudste zoon van de gereformeerde ds. Jac. Eringa, vertelde dat hij en zijn vriendjes daar rolschaatsten. Tegenwoordig is de boombank, behalve trefpunt voor de jaarlijkse buurtborrel, nog steeds populair bij jongeren. In het voorjaar van 2022 heeft de bank een opknapbeurt gehad. ●

De gerestaureerde boombank in de Julianalaan (foto Eke Poortinga 22 september 2022).

BRONNEN

- Anke Casteel (redactie), *Rondom de plataan. Burenboek Julianalaan en Koninginnelaan Oegstgeest*, zonder auteur, 2012, niet in de handel.
- Archief Erfgoed Leiden en Omstreken, m.n. de collectie Historische Kranten.
- *Over Oegstgeest*, november 2010, mei en november 2011, over de boombank.
- Sylvia Braat, 'Dominee met de strooien hoed', *Over Oegstgeest* mei 2014.

Iets Lugtigs

Icoon

Wij kennen het allemaal, het Land van Bremmer. Het is niet alleen zo ongeveer de laatste weidegrond van Oegstgeest, het ligt er ook majesteitelijk bij als je via de Leidsestraatweg naar Oegstgeest rijdt, en het matige onderhoud de laatste jaren komt de natuurwaarde zeer ten goede. Het heeft dan ook langzamerhand een iconische status; terecht is het door die mooie foto van Frits Spieksma op de *Canon*

Het Pad van Bremmer aan de kant van het kasteel (foto auteur 2022).

van *Oegstgeest* terechtgekomen. Zoals het in de loop der eeuwen al ontelbare malen gefotografeerd en geschilderd is. Het eerste serieuze kunstwerk van Jan Wolkers is daar bijvoorbeeld tot stand gekomen, toen hij terug naar Oegstgeest liep na een emotioneel – en superieur beschreven – bezoek aan zijn stervende broer.

Jaren geleden, in 2010 en 2011, schreef ik in dit blad een paar artikelen over de geschiedenis van het Land – of Landje – van Bremmer. Daarin staan ook een paar regels over Siem Bremmer, de laatste boer op de boerderij van Bremmer, die in 1979 emigreerde naar Canada. Van daaruit schreef hij interessante aanvullingen op mijn artikelen, die terechtkwamen in de 'Lezersreacties' in het nummer van mei 2012. Hieruit bleek dat ik hem beter zelf had kunnen raadplegen, maar ja, de Nederlandse tak van de familie, die ik uitgebreid had gesproken, kon zijn adres zo gauw niet vinden en wekte de indruk uitstekend van de familiesituatie op de hoogte te zijn. En als je als schrijver te horen krijgt dat Siem in Canada zoveel grond heeft 'dat hij soms een helikopter gebruikt om verdoofd vee op te sporen' dan gebruik je zo'n citaat toch? Het is dan bijna komisch om een jaar later te lezen dat het hem volslagen onduidelijk is waar dat verhaal over die helikopter vandaan komt. Checken zoiets dus, de volgende keer.

Nu, tien jaar later, komt er opnieuw een mail van Siem Bremmer. Met een compliment deze keer. Hij vindt mijn artikel *De boerderij van Bremmer* veel beter dan een eerder artikel *Wie waren de Bremmers*, dat ik overigens niet ken (Google heeft mij deze keer niet kunnen helpen). Hij vraagt waarom mijn artikel zoveel afwijkt van het laatstgenoemde, maar dat weet ik dus niet. En opnieuw verbetert Siem Bremmer mijn tekst: zijn oom Johannes Bremmer 'was geen boer meer sinds 1953-54 en heeft ook nooit meer geboerd. In dat jaar verkocht hij 100% van zijn aandeel in de veestapel aan mijn vader Simon en is hij gaan werken als opperman bij een bouwbedrijf tot aan zijn pensioen. Mijn vader heeft van dat jaar aan zelfstandig geboerd tot 1972 toen ik het overnam en heb het bedreven tot 1979 toen ik geëmigreerd ben naar Canada.'

Waarvan akte. En misschien heb ik ook een nieuwtje voor Siem: sinds enige jaren loopt lang de zuidelijke rand van het land het Pad van Bremmer. Met een officieel naambord. Gelukkig een pad en niet de asfaltweg die ooit in een plan heeft gestaan. Op een icon moet je zuinig zijn. ●

Villa Blijgeest

De transformatie van De Gheer naar Heerlijkheid Blijgeest en de hedendaagse villa

DOOR JAN C. VAN DER HEIDE

INLEIDING

Eerst wat recente geschiedenis. Velen staat het nog vers in het geheugen gegrift: de afbraak van het monumentale pand Huize Curium aan de Rhijngeesterstraatweg. Een historisch bouwwerk werd afgebroken. Burgemeester, wethouders en de raad hadden kennelijk een black-out toen zij toestemming verleenden voor de sloop van onvervangbaar cultureel erfgoed. Het wat onbesuisde hanteren van de gemeentelijke sloopkogel is onder de burgers van Oegstgeest aanleiding geweest tot het oprichten van een werkgroep monumentenzorg. Uit deze werkgroep is in 1987 de Vereniging Oud Oegstgeest ontstaan, die tegenwoordig bekend staat als Historische Vereniging Oegstgeest. De leden zorgen ervoor dat monumentale panden voor het nageslacht behouden blijven, door succesvol mee te denken, hardop te praten, zaken aan te zwengelen en erover te publiceren. Kortom, men houdt alles dat historische waarde heeft alert in de gaten. Gelukkig! Ons nageslacht heeft daar recht op.

BLIJGEEST

Een wat kleinere uitgave van Huize Curium is Villa Blijgeest, ook aan de Rhijngeesterstraatweg gelegen, om precies te zijn op De Punt (voorheen werd het De Gheer genoemd), hoek Wijttenbachweg (vroeger Achterweg- en Lijdweg genaamd) – Rhijngeesterstraatweg (voorheen

Villa Blijgeest vanaf de Wijttenbachweg gezien.

aan denken dat een architectonisch juweel ooit wordt afgebroken, net zoals Huize Curium. Maar helaas, het pand was toen volgens de rijksoverheid nog niet oud genoeg om opgenomen te worden in de monumentenlijst. Dat werd mij in ieder geval diverse malen verteld door mensen die het weten kunnen. Maar een deel van mijn ambacht is vooruitzien, een schouwen in de toekomst. En wat mij heden ten dage enige zorgen baart is dit: in Oegstgeest komt het steeds vaker voor dat oude huizen worden gekocht voor de grond waarop ze staan. De wat gedateerde woningen worden dan afgebroken om een nieuw huis op het perceel te bouwen. Soms denk je dat het eeuwig zonde is om de sloopkogel vrij spel te

We wonen in het prachtige dorp OegstGEEST, aan de RhijnGEESTerstraatweg, op de GEESTgronden en ook nog eens in de villa BlijGEEST

heette het Heereweg). Van 1995 tot 2015 was ik eigenaar van Villa Blijgeest en woonde er met mijn vrouw met groot plezier. Het huis was gebouwd in 1929. Als therapeut had ik er mijn praktijk, gaf er vele workshops en trainingen. Gezien mijn vak en arbeid, het werken met de psyche, ofwel de geest, is het best toevallig te noemen dat overal GEEST in voor komt. We wonen in het prachtige dorp OegstGEEST, aan de RhijnGEESTerstraatweg, op de GEESTgronden en ook nog eens in villa BlijGEEST.

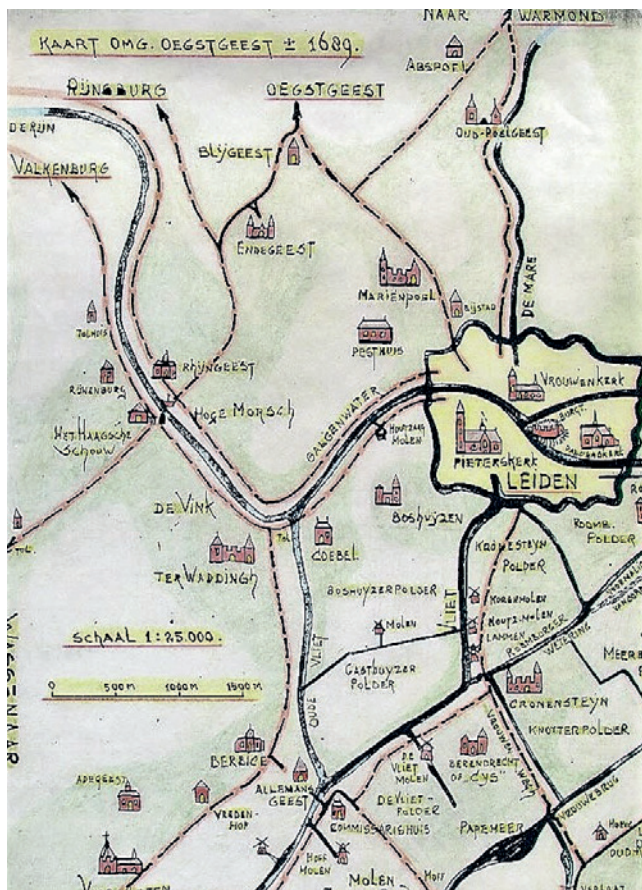
In die tijd heb ik geprobeerd om de mooie villa op de monumentenlijst te krijgen. Want je moet er toch niet

geven en zo'n mooi gebouw te slopen om er een al of niet futuristisch of kil eigentijds bouwwerk op te zetten.

Daarom schrijf ik over Villa Blijgeest, want als je van een gebouw en de plek de rijke historie kent, ga je van zo'n bouwwerk en grond houden. Het huis is op weg naar de 100 jaar. Laten we hopen dat deze eeuwling voor de toekomst gespaard mag worden en blijven. De foto's van Blijgeest dateren van voor 2015.

HISTORIE

We gaan eerst stappen terug in de historie. In 1624 was De Gheer geen heerlijkheid en Blijgeest bestond nog

Kaart van Oegstgeest en omgeving eind zeventiende eeuw. De Punt met Blygeest in het midden bovenin.

helemaal niet, want in die tijd was de grond nog stikstof verantwoord akkerland. De eigenaar van het perceel was Symon Jansz., echtgenoot van Trijntgen Lourisdr. De akker was toen totaal 720 roeden groot (ongeveer 1 ha). In 1630 verkocht Symon het land aan een Leidse burger, Jan Cornelisz. van Leeusvelt en het bleef in diens handen voorlopig vruchtbaar akkerland. Aan deze akkers grensde een perceel wei- en teelland. De voormalige grondbezitters waren de Heren van Wassenaer en later kwam het in het bezit van de gemeente Leiden. In het jaar 1630 kwam deze grond, net als de andere De Gheer-percelen, in eigendom van Jan Cornelisz. van Leeusvelt. De dochter van deze landeigenaar, Johanna, erfde samen met haar echtgenoot Adriaen Lourisz. Gael, een Leidse brouwer, de grond en dat betekende een totale omwenteling. Het akkerland kreeg een andere bestemming, want de grond werd voortaan gebruikt voor woningbouw.

DE WITTE LEEUW

In 1646 splitste Adriaen Lourisz. Gael De Gheer in elf bouw kavels en gaf de grond in erfpacht om 'de schone, welgelegen erven, seer bequaem om te betimmeren', met andere woorden: het was zeer geschikt voor bebouwing. Op één van deze kavels, het uiterste puntje tussen de Heereweg en Achterweg, bouwde timmerman Willem Gerritsz. Nachtigael een huis dat de naam De Witte

Leeuw kreeg. Het schijnt een tijd een logement geweest te zijn. Moe, stoffig en dorstig stapten de reizigers bij de herberg van hun paarden en uit de diligence. Je vraagt je weleens af wie daar allemaal gelogeed hebben en er gelaafd en gespijzgd zijn? Het lag immers aan de belangrijkste verbindingsweg naar Amsterdam. Wat zal zich allemaal hebben afgespeeld in De Witte Leeuw? Jammer genoeg is daar niet veel over bekend, althans geen geschiedenis uit betrouwbare bronnen. Boeren, burgers en buitenlui vertelden natuurlijk wel allerlei anekdotes en sappige verhalen, met name over een crime passionel die nabij De Gheer plaats zou hebben gevonden. Maar al die geschiedenissen vallen te rangschikken onder de verhalen die tijdens lange winteravonden aan de kindskinderen worden verteld. Nergens is deze liefdesmisdad in de analen beschreven. Maar we gaan nog even verder met de rijke historie, die wel te bewijzen is rond De Gheer en De Witte Leeuw.

HEEREWEG EN ACHTERWEG

De overige De Gheergrond werd in 1646 verdeeld in tien bouw kavels, van ongeveer gelijke breedte. Vijf kavels aan de Heereweg (nu Rhijngeesterstraatweg) en vijf aan de Achterweg (nu Wijttenbachweg) werden alle in erfpacht uitgegeven. In het midden van de kavels werd een sloot gegraven om een verbinding te krijgen met de Rijnsburgse Vliet. In de archiefstukken staat dat er een vaarsloot werd gegraven om 'de schone welgelegen erven' van De Gheer een verbinding te geven met de Zandsloot en zo met de Rijnsburgse Vliet. Aan de erfpacht van de percelen was een recht verbonden van vrije in- en uitvaart en dat ook nog eens tot in de eeuwigheid.

De aan de Heereweg gelegen percelen werden niet allemaal gebruikt om te betimmeren, want sommige stukken bleven boomgaard of tuin. Naast De Witte Leeuw kwam een wagenmakerij. De kavels aan de Achterweg werden tussen 1646 - 1650 wel helemaal bebouwd, door de twee timmerlieden, Willem Gerritsz. Ijselsteyn en Joris Corsz. van Egmond. Deze percelen zagen er toen door de bebouwing opeens heel anders uit. In 1683 kocht Jan Claesz. de Bijde, een wagenmaker aan de Heereweg, 'een vervallen huys ende erve' aan de Achterweg. Hij heeft de bouwval gesloopt om ook een in- en uitrit te krijgen aan de Achterweg.

Twee kavels aan de Heereweg waren steeds in dezelfde handen gebleven. In 1662 kocht Maerten van Sonneveld, een notaris in 's-Gravenhage, de grond en bebouwing. In de koopakte staat het perceel omschreven als 'een nieuw, sterck weldoortimmert huys ende erve met een schoone vruchtbare boomgaert ofte thuynd daeraen'. In 1673 verkocht notaris Van Sonneveld de grond en het huis aan zijn dochter juffrouw Susanna van Sonneveld, die met de advocaat Mr. Symon van Middelgeest trouwde. Hij kocht

nog een paar kavels van De Gheergrond, ze hadden toen vier van de elf kavels in hun bezit.

In het uiterste puntje van De Gheerkavels, tussen de Heereweg en de Achterweg, bouwde timmerman Willem Gerritsz. Nachtigael zoals gezegd een huis dat De Witte Leeuw heette.

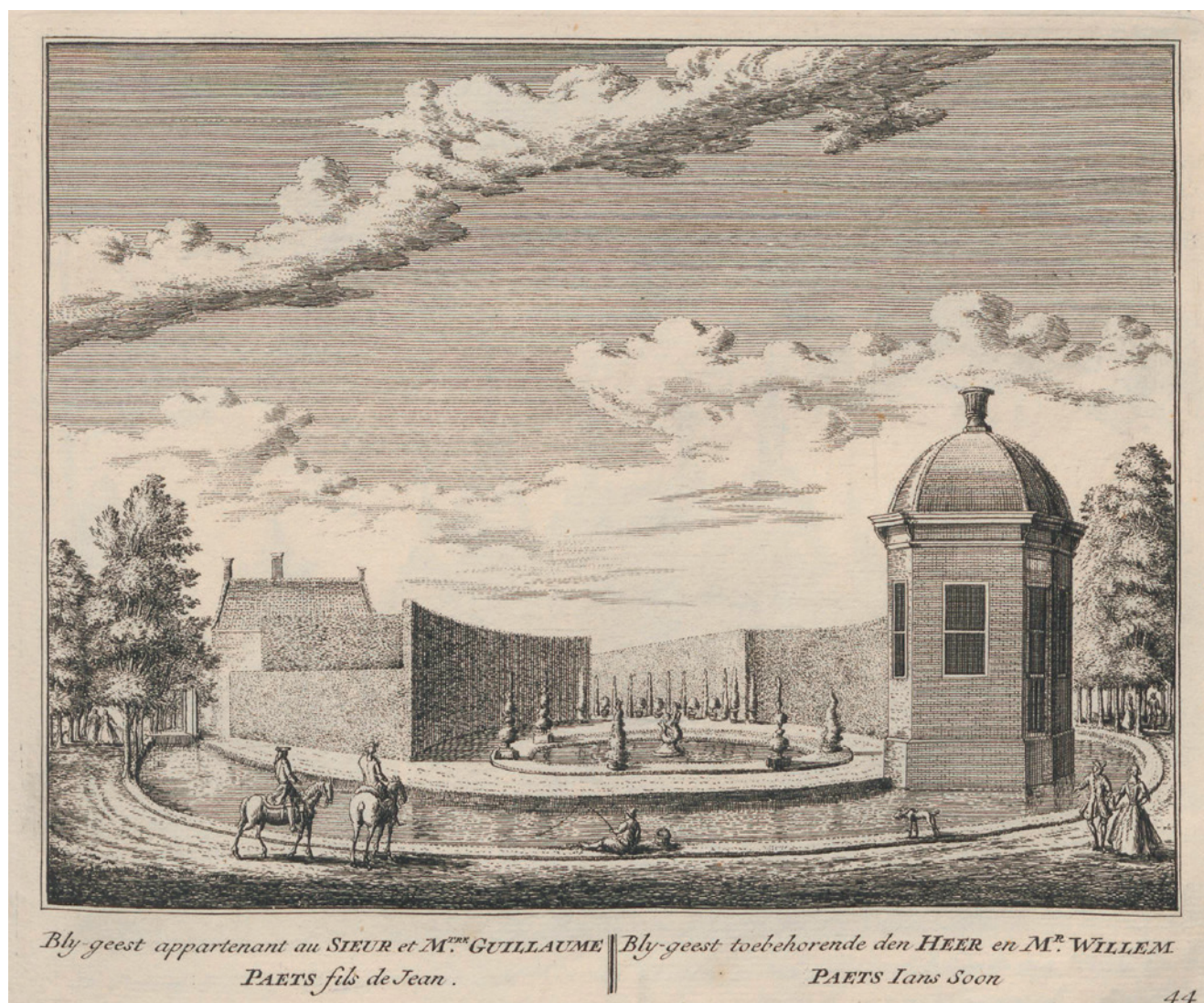
Diverse keren werd het pand verkocht en in 1699 werd het eigendom van de heer mr. Jacob Paedts, lid van een gerespecteerde Leidse regentenfamilie. Hij was de zoon van Mr. Willem Paets, burgemeester van Leiden. Zes jaar eerder had zoon Jacob Paets al de zuidelijke helft van De Gheer en de bebouwing gekocht. Deze 'hofdsteede' omvatte 'een heere-, tuynmans- ende oranjerhuys mitsgaders een paardestal, koets- en wagenhuys'. Op 28 januari 1700 kocht Jacob Paets de wagenmakerij aan de Benedenweg plus de kavels aan de Heereweg.

HEERLIJKHEID BLIJGEEST

Dit is veel informatie en geschiedenis in een aantal zinnen; we gaan rustig en kalm door over een belang-

rijke mijlpaal in 1700. 28 januari 1700 is een gedenkwaardige datum, want toen waren alle elf percelen weer in één hand. Paets was namelijk de eigenaar van alle kavels van De Gheer geworden. Jazeker, toen was het de geboortedag van de Heerlijkheid Blijgeest! Er werd een prachtige tuin aangelegd en er werd een brede sloot gegraven als afscheiding met de openbare weg. In het midden van de Heerlijkheid werd een grote, ronde en fraaie vijver gemaakt met beeldhouwwerken omzoomd. Een schoonheid van een zeemeermin was de kers op de taart, een beeld van royale afmetingen, dat als mooie verschijning het geheel opsierde. Rond de vijver stonden spiraalvormig geschoren boompjes en een beukenhaag schermde een sfeervol hoekje af.

Verder stonden er op het terrein dienstgebouwen en aan de kant van de Heereweg een achtkantige theekoepel. De bewoners van de Heerlijkheid konden met een drankje in de hand in alle rust genieten van de sprookjesachtig mooie tuinen, de natuur en van de voorbijkomende paarden die diligences trokken. De eigenaren hebben tientallen jaren genoten van het prachtige uitzicht en

Uit Rhyndlands fraaiste gezichten: van halfwegen Haarlem en Leyden af ... tot Leyderdorp toe. Facsimile naar de editie uit 1732.

de sensatie van wie er allemaal passeerden, in welke koetsen ze reden, met welke paarden en hoe de passagiers gekleed gingen? Alles konden de bewoners en hun gasten aanschouwen vanuit de hoogverheven theekoepel.

In 1709 overleed de eigenaar Mr. Jacob Paets en Blijgeest kwam door vererving in handen van Mr. Willem Paets Jaczn. Buitenplaats de Heerlijkheid Blijgeest heeft helaas maar 40 jaar bestaan. Een prent van Blijgeest heeft nog wel gestaan in het boek *Rhynlands fraaiste gezichten* (Amsterdam, 1732). Je ziet Blijgeest vanaf de punt. In 1740 viel de grond door verkoop in twee percelen uiteen en kreeg het verschillende bestemmingen en eigenaren. In de loop van de tijd is wat er nog stond van de Heerlijkheid Blijgeest afgebroken of gingen de muren ondergronds, ze werden toegedekt met aarde net zoals de geschiedenis. Zand erover: de heerlijkheid bestond niet meer.

VILLA BLIJGEEST

In 1929 is op de historische grond het nieuwe Blijgeest gebouwd, een fraaie villa. Volgens zeggen is er bij de bouw hier en daar gebruik gemaakt van stenen van de oude Heerlijkheid. Het huis hoefde niet onderheid te worden, want de ondergrond van het pand was een natuurlijke heuvel, bestaande uit duinzand. Direct bouwen op zand heet in vaktermen 'op staal gebouwd'. Het pand is een aantal keren in de jaren zestig van de vorige eeuw aangepast, verbouwd en vergroot. Een aantal bouwkundigen zegt dat er in Villa Blijgeest invloeden van Berlage en Jesse te herkennen zijn. Ik heb eens een architect gesproken die zei dat hij nog nooit zo'n grote hal had gezien. Hij vond Villa Blijgeest een bouwkundig meesterstukje.

Als we het over Blijgeest hebben hoeven we natuurlijk niet alleen dingen te belichten uit 1700. De jongere geschiedenis kan ook boeiend zijn en kan verwijzen naar een stokoude historie. Een vorige eigenaar van Blijgeest was 'vergeten' om een lekkende olietank uit de grond te verwijderen. De tank werd er later uit gehaald, de oliegrond werd afgegraven en verwijderd. Een amateur-archeoloog haalde van alles uit de aarde. Stenen pijpenkoppen, stukken van glas uit 1600-1700, grote en kleine scherven van Chinees en ander bijzonder aardewerk en als klapstuk een Romeinse munt. De Punt is wat je noemt rijke grond.

ATOOMSCHUIKELDER

Eén van de vorige eigenaren was enorm bang voor een oorlog waarbij atombommen gebruikt zouden worden. Daarom liet hij half onder en naast de villa een atoomschuilkelder bouwen, met muren, dak en fundering van een meter dik. Op het dak lag ook nog eens een dikke laag grind. De twee ramen in de schuilkelder

Entree van Villa Blijgeest.

De hal.

Hal en trappenhuis van boven gezien.

De atoomschuilkelder.

Stalen raam met hendel.

waren van vele centimeters dik staal gemaakt. De stalen vensters konden hermetisch worden afgesloten, net zoals de loodzware stalen toegangsdeur. Volgens een bouwkundige woog de deur tot de atoomschuilkelder minstens 2000 kilo. De kelder was geschikt voor vier personen, er waren opklapbedden, drinkwater was er in tanks ruim voorradig. Je kon er minstens veertien dagen overleven. In de tijd dat wij er woonden hebben we de schuilkelder natuurlijk volledig intact gelaten, want het is een stukje onvervalste historie. Laten we hopen dat ook de atoomschuilkelder voor het nageslacht behouden blijft, anders hebben we er alleen nog foto's van.

Vanaf 1995

Toen wij in 1995 de nieuwe eigenaar van de villa werden, zochten we een naam voor de woning. Wij vonden 'De Bron' wel een mooie naam. Toen kwam ik in gesprek

De takken zwiëpten alle kanten op. Toen opeens sidderde de aarde, de grond van Villa Blijgeest trilde aan alle kanten

met mijn overbuurman, de heer Van Ingen Schenau, die heel veel van de geschiedenis van Oegstgeest wist. Hij zei: 'Je hoeft geen naam te verzinnen voor de villa, want die heet al sinds 1700 Blijgeest.'. Vanaf toen heb

De later door de storm omgewaaide treurwilg.

ik het huis, de grond en de naam natuurlijk weer in ere hersteld en de villa opnieuw Blijgeest gedoopt. Een mooiere naam bestaat er niet. Het bewijst maar dat oude en jonge geschiedenis elkaar op een creatieve manier kunnen inspireren en een positieve invloed op elkaar hebben.

Een andere bijzondere geschiedenis. Mijn spreekkamer in Blijgeest was boven, op de eerste verdieping. Je had er uitzicht zo groot als in de cockpit van een DC-10. Ik keek altijd naar de treurwilg die precies in de punt stond. Regelmatig liet ik de 100-jarige reus controleren door een boomchirurg. Volgens de deskundige was de boom in topconditie. Op een dag hadden we te maken met een storm van orkaankracht en ik keek naar de prachtige treurwilg die wel leek te kreunen door de extreem harde wind. De takken zwiëpten alle kanten op. Toen opeens

sidderde de aarde, de grond van Villa Blijgeest trilde aan alle kanten. De treurwilgstam brak door het natuurgeweld als een luciferhoutje doormidden en de boom viel gestaag en in slow motion richting Wijttenbachweg.

Precies op dat moment kwam er een personenauto aanrijden. Ik stond boven verstijfd van schrik. Ik stormde naar beneden en kwam hijgend bij de auto aan. Er zaten vier personen in, en ik feliciteerde spontaan de bestuurder door het geopende raam heen met zijn tegenwoordigheid van geest om zo snel te stoppen. De auto stond een meter van de grote treurwilgstem af die dwars over de weg lag. Als de boom op de auto terecht was gekomen zou het leed niet te overzien zijn geweest. Gelukkig hebben de inzittenden geen schrammetje opgelopen, net zoals Blijgeest het overleefd heeft. De

naam en de betekenis van Blijgeest is gelukkig weer terug in Oegstgeest. Het kan ook bijna niet anders in één van de mooiste dorpen in Nederland. Er wonen vooral blijgeesten op de Oegstgeester geestgronden. ●

BRONNEN

- Gemeentearchief Oegstgeest.
- Brieven van drs. G.D.M. Schwenke.
- Drs. G.D.M. Schwenke (2002): *De Oegstgeester Achterbuurt. Aanzet tot een bebouwings- en bewoningsgeschiedenis van een belangrijk stukje oud Oegstgeest.*

Fotovragen van René

Voor u ligt de laatste aflevering van de Fotovragen van René. De rubriek is gestart in 2013, naar aanleiding van het enthousiasme voor de foto's in de Grote Oegstgeester Geschiedenisquiz. Na 10 jaar en 20 afleveringen heeft René besloten dat het mooi geweest is. De redactie heeft met spijt, maar ook begrip natuurlijk, kennis genomen van dit besluit. Wij bedanken, mede namens de lezers, René heel hartelijk voor 10 jaar mooie en interessante foto's en prikkelende vragen.

- 1 Waar stond de benzinepomp op deze in 1970 gemaakte foto?

- 2 Wat is de functie van dit pand en waar staat het?

- 3 Op het weiland rechts is in de jaren 60 een klein wijkje en een school gebouwd. Welke straat is hier gefotografeerd?

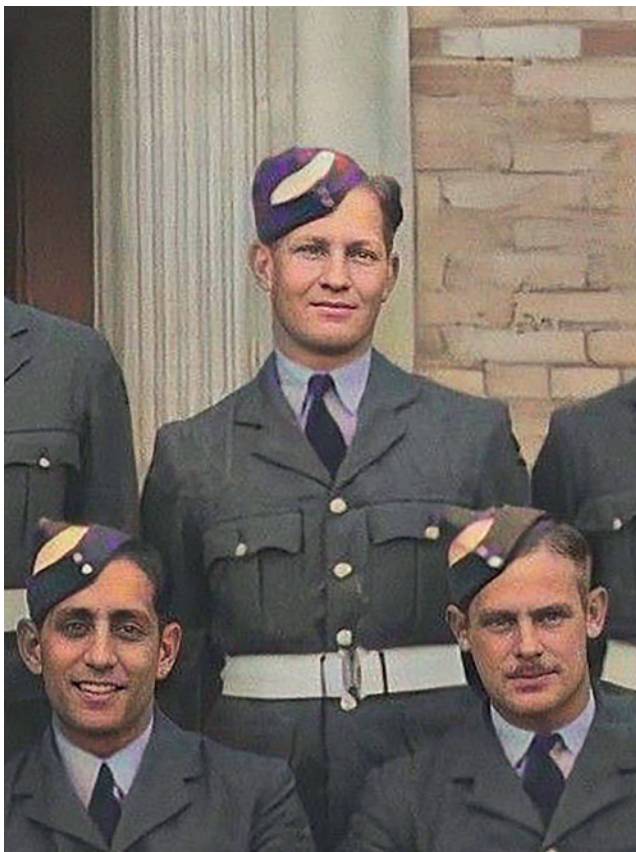
- 4 Wat staat er tegenwoordig op de plek van deze snackbar?

De antwoorden op de fotovragen vindt u op pagina 30.

Honderd jaar Eric Ditmarsch

DOOR FREEK LUGT

Deze maand is het honderd jaar geleden dat Eric Ditmarsch werd geboren. Hij nam in 1942 dienst bij de RAF en werd in 1945 boven Oegstgeest neergeschoten en begraven bij het Groene Kerkje. Dit artikel vertelt zijn hele verhaal.

Eric Ditmarsch in 1942 (foto: Nederlands Instituut voor Militaire Historie, objectnr. 2182-117-009, uitsnede, ingekleurd).

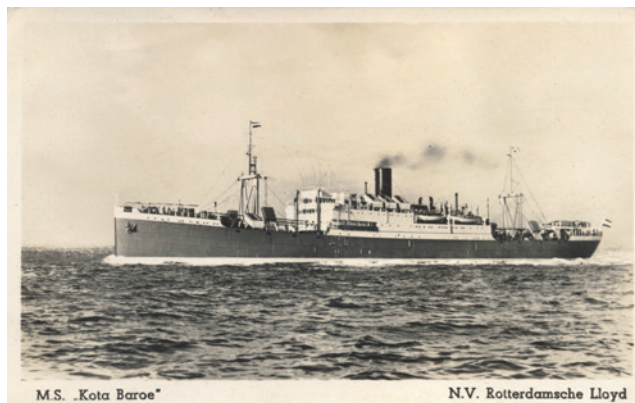
Ms Kota Baroe beweegt zich omzichtig door de Indische Oceaan richting Nederlands-Indië, onder de vertrouwde leiding van gezagvoerder Nico Baggus. Overal kunnen Japanse schepen of vliegtuigen opduiken, Nederland is sinds kort in oorlog met Japan. Het is eind februari 1942 en Nederland heeft, naar aanleiding van de Japanse aanval op Pearl Harbor, Japan de oorlog verklaard. Het vrachtschip van de Rotterdamsche Lloyd – het is dan nog niet omgebouwd tot het troepentransportschip dat het later zal zijn – heeft vanuit San Francisco diverse havens aangedaan om van alles en nog wat te laden – auto's, radio's, ijzeren balken, noem het maar op, acht nieuwe vliegtuigen aan dek – met als bestemming alle havens tussen Soerabaja en Singapore. Maar achtereenvolgens valt iedere bestemmingshaven weg doordat hij door de Japanners wordt ingenomen. Op de radio horen ze dat

de Slag om de Javazee is ontbrand, de wanhoopspoging waarmee schout bij nacht Karel Doorman probeert de Japanners de toegang tot Nederlands-Indië te beletten. Alleen Tjilatjap (nu Cilacap) aan de Javaanse zuidkust is nog in Nederlands-Indische handen. Op 27 februari 1942 varen ze de haven binnen, met volgens de berekeningen 5 tot 8 cm speling onder de ruim 8 m diepe stekende kiel. Daar stuiten ze op een Nederlands bewakingsvaartuig en Baggus schrijft in zijn journaal: 'Die vroeg wat ik wilde, ik zeg de vliegtuigen afgeven en verder orders afwachten. Hij zei: waarom voer je door een mijneveld, ik zeg: omdat ik het niet weet.' Dergelijk geluk zal de komende jaren aan de Kota Baroe blijven kleven.

Dan komt het bericht dat de geallieerde vloot in de Javazee ten onder is gegaan. Baggus, die alleen maar de vliegtuigen heeft kunnen lossen, krijgt van de militaire autoriteiten orders een groot aantal militairen te evacueren, onder wie het marinepersoneel dat na de Slag om de Javazee gered is, de mensen van de marinewerf en de militairen die de diverse haven- en andere installaties hebben vernietigd, ook de zojuist geloste vliegtuigen.

Hoewel het schip daarvoor niet geschikt is – het is een nog volgeladen vrachtschip met een passagierscapaciteit voor 30 eerste-klaspassagiers, zonder reddingsmiddelen – neemt Baggus de ongeveer 700 mannen zonder meer aan boord. Voor hen laden zij 45 ton drinkwater en 5 balen rijst in, waarna ze bij hoogtij vertrekken op de avond van 2 maart 1942, in gezelschap van vier andere Nederlandse schepen met vergelijkbare aantallen terugtrekkende militairen. Drie dagen later zal de haven door de Japanners zijn platgebombardeed.

Onder de 700 evacués op de Kota Baroe bevinden zich de adelporsten van het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM). De net twee maanden in dienst zijnde matroos Ditmarsch is een van hen.

De Kota Baroe op een ansichtkaart uit 1929, het jaar waarin het schip van stapel liep (foto: Wikimedia Commons).

ERIC DITMARSCH

Eric's ouders zijn Johan Willem Frederik Ditmarsch, afkomstig uit Arnhem, en Johanna van Dijk, geboren in Elburg. Zij trouwen in Nieuwleusen en vertrekken in 1921 naar Semarang, op midden Java, waar hij machinist, later hoofdopzichter, van de regionale spoorwegen wordt. Op 27 november 1922 wordt Eric geboren, in het Juliana Ziekenhuis; hij zal het enige kind van de Ditmarschen blijven. De familie gaat daarna nog enige keren op verlof naar Nederland; in *De Indische Mercur* van 16 februari 1927 staat bijvoorbeeld dat J.W.F. Ditmarsch op 9 februari van Rotterdam naar Nederlands-Indië is vertrokken, met 'mevr. Ditmarsch en kind'. Zijn middelbareschoolperiode brengt het 'kind' door op de vermaarde 'Hoogere Burgerschool' in Semarang. Zodra de Japanners in maart 1942 het hele land hebben overspoeld, beginnen zij met het internen van de Europeanen. Johan Ditmarsch wordt in kamp Tjimahi gestopt, Jo Ditmarsch komt terecht in Ambarawa 6. Beiden zullen het overleven; in de loop van 1946 repatriëren ze naar Nederland, waar ze worden opgevangen door familie in Elburg.

Het Juliana Ziekenhuis in Semarang omstreeks 1920 (Universiteitsbibliotheken Leiden, shelfmark KITLV 84123).

Eric Ditmarsch ontkomt aan het kamp doordat hij met ingang van 1 januari 1942 als dienstplichtige aantreedt bij de Koninklijke Marine, op de Marine Kazerne Goebeng in Soerabaja. Op 14 februari van dat jaar wordt hij als aspirant reserveofficier geplaatst op het Koninklijk Instituut voor de Marine, dat dan een nevenvestiging heeft in hetzelfde kazernecomplex. De oorlog ontgaat de aspiranten, voor zover het deelname daaraan betreft. Eind februari worden zij overgebracht naar Tjilatjap, waarna zij aan boord gaan van de Kota Baroe. Op 8 maart 1942 komen de evacués aan in Colombo, waarna zij inschepen op ms Christiaan Huygens en op 17 maart 1942 vertrekken naar Kaapstad en vervolgens Engeland, waar zij op 3 mei arriveren. Na een korte infanterieopleiding om de door een twee maanden durende bootreis

stijf geworden spieren weer los te maken, wordt de eenheid van Ditmarsch ondergebracht op landgoed Enys House in Penryn, bij Falmouth in Cornwall. Hier is het KIM ingaande 12 juli 1940 gevestigd, nadat Den Helder moest worden verlaten – een naoorlogs gebouw van het toen teruggekeerde KIM kreeg eveneens de naam 'Enys House'. In Cornwall vervolgen de mannen hun opleiding en verzoekt Ditmarsch om overplaatsing naar de Marine Luchtvaart Dienst.

Naar aanleiding hiervan wordt hij in augustus 1942 gedetacheerd bij de Royal Air Force, Volunteer Reserve, en geplaatst bij No. 2 Initial Training Wing, New Clare College, Cambridge. Er zijn nog enige groepsfoto's uit die tijd, onder meer van het team waarmee hij een zwemwedstrijd won.

Op 12 februari 1943 wordt de matroos der 1^e klasse Ditmarsch overgeplaatst naar Canada, waar hij de praktische opleiding tot Spitfire-piloot krijgt. Een Spitfire is een eenmotorig eenpersoons jachtvliegtuig, het snelste vliegtuig in zijn tijd, zwaar bewapend met twee 20 mm-kanonnen en vier 7,7 mm mitrailleurs in de vleugels. Niet meer duidelijk is hoe de opleidingsfase in Canada precies is verlopen. In Moose Jaw, Saskatchewan, werden normaliter de buitenlandse jachtvliegers opgeleid; dit zal met Ditmarsch ook wel gebeurd zijn. In een Canadese krant van 19 oktober 1943 duikt een foto op van sergeant Ditmarsch die met een aantal collega's een bezoek brengt aan een herdenkingsplek in Ottawa voor in de Eerste Wereldoorlog omgekomen Canadese militairen. Volgens het onderschrift kregen zij een tour door de stad 'before leaving for operations overseas.'

Op 30 oktober 1943 staat Eric Ditmarsch weer op Britse bodem. Begin november ontvangt hij het Marine Vliegbrevet en wordt hij benoemd tot officier vlieger der 3^e klasse van de Koninklijke Marine Reserve. Pas op 1 maart

In augustus 1942 maakte Eric Ditmarsch (achterste rij, derde van rechts) deel uit van het team dat een zwemwedstrijd won; zie de beker op de voorgrond. De foto is gemaakt voor een ingang van New Clare College, Cambridge (foto: NIMH, objectnr. 2182-117-009).

1944 volgt aanstelling als pilot officer bij de RAF. Daar wordt hij op 11 november van dat jaar geplaatst bij 322 (Dutch) Squadron RAF, dat dan is gevestigd op Biggin Hill, een vliegbasis in het zuiden van het huidige Londen. Tussen zijn terugkeer naar Engeland en de laatste twee benoemingen liggen vele maanden; al met al heeft Ditmarsch een jaar niet gevlogen. Kennelijk was het

maar veelal Engelse militairen). Een van de mannen van het eerste uur is flying officer Lourens Marinus Meijers. Hij was in mei 1940 eerstejaars student medicijnen in Groningen (na de oorlog werd hij alsnog arts), stapte op 14 mei zonder duidelijk plan op de fiets, bereikte 's avonds Scheveningen, zag daar een groep mensen een reddingsboot kapen, en stapte ook aan boord. Zodoende

Verschillende squadrons, waaronder 322, kregen tot taak de relatief traag vliegende V1's neer te schieten

gebrek aan jachtvliegers in 1944 niet meer zo groot als tijdens de Battle of Britain, toen nog 21-jarigen tot squadron leader moesten worden benoemd. Maar dergelijke wachtperiodes zijn enorm vervelend. Je wordt tijdelijk bij de een of andere eenheid gedetacheerd zonder dat je daar een organieke functie hebt, het is er goed van eten en drinken maar er is niemand in je geïnteresseerd, je zit alleen maar te wachten op de dingen die komen gaan, misschien te piekeren over je ouders in het jappenkamp: verhalen over de wreedheden van de Japanners zijn langzamerhand in Engeland doorgedrongen. Je voelt je een klein radertje in een gigantische organisatie waarop je geen enkele invloed hebt. Het is niet alleen slecht voor het moreel, het komt ook je gevechtswaardigheden niet ten goede.

Deze foto staat in *The Gazette, Montreal*, van 19 oktober 1943. Een aantal luchtmachtmilitairen bekijkt het 'Book of Remembrance' waarin Canadese militairen worden herdacht die zijn gesneuveld in de Eerste Wereldoorlog. Geheel links Eric Ditmarsch; naast hem staan een Ier, een Engelsman, een Belg, een Tsjechoslowaak en nog een Belg (foto: Royal Canadian Air Force).

322 (DUTCH) SQUADRON

Het squadron is in 1943 opgericht met, uiteindelijk, voor het grootste deel Nederlands personeel (nadat 320 en 321 Squadron al in 1940 waren opgericht met hoofdzakelijk uit Nederland overgevoerd materieel

was hij een van de eerste Engelandvaarders. Begin 1941 meldde hij zich als vrijwilliger bij de RAF, waar hij zijn basistraining kreeg bij No. 2 Initial Training Wing in Cambridge; een jaar later zou Ditmarsch hier ook zijn basisopleiding ontvangen. Na afronding van zijn training op verschillende bases in Engeland wordt Meijers in januari 1942 als flight sergeant geplaatst bij 602 Squadron. Hij komt daar onder de hoede van een ervaren squadron leader – deze is 21 jaar, een jaar jonger nog dan Meijers... Na vijf maanden oorlogservaring – voor die tijd heel lang – wordt flight lieutenant Meijers geplaatst als vlieginstructeur op een basis in Dumfriesshire. Gedurende die periode krijgt hij zelf nog een speciale schietopleiding. Op 12 juni 1943 wordt hij als een van de meest ervaren jachtvliegers geplaatst bij 322 (Dutch) Squadron op de basis Woodvale, aan de westkust, in de buurt van Liverpool.

322 Squadron was actief in een groot aantal operaties, onder meer de landing in Normandië in juni 1944. Daarna werd het squadron ingezet bij een geheel ander soort acties. De Duitsers waren begonnen met het op Engeland afvuren van V1-raketten. Verschillende squadrons, waaronder 322, kregen tot taak de relatief traag vliegende V1's neer te schieten of, als de munitie op was, ze met de tip van een vleugel een zetje te geven zodat ze uit de koers raakten en neerstortten. 'Wingtippen' heette dat. De piloten deden dit ook wel om te voorkomen dat ze getroffen zouden worden door de vlakbij hun eigen toestel ontploffende V1. Het squadron heeft tussen de 110 en 128 V1's neergehaald. In totaal zijn 18 piloten van 322 Squadron gesneuveld. Het squadron verhuist op 3 januari 1945 naar vliegveld Woensdrecht in het Nederlandse Brabant. Het zuiden van het land is dan al sinds september 1944 vrij van Duitsers, maar het noorden zucht nog onder de hongerwinter. Het levert het afgebeelde, navrante, maar prachtige plaatje op van Spitfires in de sneeuw van Woensdrecht.

DE CRASH

Het is 13 februari 1945. Om 9.15 uur stijgt flight lieutenant Lou Meijers op voor een 'armed reconnaissance' boven bezet Nederland. Zijn wingman in het andere toestel is flying officer Eric Ditmarsch; het is

Spitfires van 322 Squadron in de sneeuw van Woensdrecht, januari 1945 (foto: NIMH, objectnr. 2157/019450).

diens negende operationele vlucht. Een wingman dient schuin achter zijn nummer 1 te blijven om hem in de rug te beschermen tegen eventuele vijandelijke jagers, maar ook om te voorkomen dat hij in de vuurbaan van nummer 1 verzeild raakt. Het kenteken van de Spitfire van Ditmarsch is 3W-A: '3W' vóór de 'roundel' en 'A' erna, van belang voor de identificatie. Hun opdracht luidt: schieten op elk doel dat geschikt lijkt. Uit oostelijke richting komend zien ze, boven Oegstgeest, om 9.45 uur een Duits legervoertuig. Het rijdt op de A44 tussen de Postbrug en de brug over het Oegstgeesterkanaal. Meijers opent het vuur maar raakt kennelijk de auto niet; er wordt althans nergens iets over vermeld. Twee mensen uit Den Haag bevinden zich echter wel in de vuurbaan van de Spitfire. Th. Haarman en zijn huishoudster B.J.A. van Beek, die te voet via het naast de A44 aangelegde fietspad op weg zijn naar de Haarlemmermeer in de hoop daar voedsel te kunnen krijgen, raken zwaar gewond. Boer Van Rijn van boerderij Haaswijk brengt ze een uur later met paard en wagen naar het ziekenhuis, dat dan in het 'Zendingshuis' in Oegstgeest is gevestigd, waar mevrouw Van Beek overlijdt. Meijers opende dus het vuur, maar terwijl hij de vuurknop ingedrukt heeft maakt Ditmarsch onver-

wachts een zodanige manoeuvre dat zijn toestel half door de baan van Meijers' mitrailleurs vliegt. Zijn staart wordt eraf geschoten, net als een stuk van een vleugel. De Spitfire is nu onbestuurbaar en vliegt te laag om de parachute nog te kunnen gebruiken. Het toestel komt aan de andere kant van de A44 neer in een sloot in de Elsgeester polder, op de grens van Oegstgeest en Voorhout. Door de klap komt de zware twaalfcilindermotor – hij zal later als oud ijzer 1200 gulden opbrengen – los van het toestel en belandt 30 meter verderop verticaal in de volgende sloot, met het propellereind boven. Ditmarsch wordt uit de restanten van de Spitfire geslingerd – een voet blijft achter – en komt naast de sloot terecht. Meijers komt terug en vliegt laag over, kennelijk in de hoop dat Ditmarsch er goed uit is gekomen.

De pastoor van de St. Bartholomeuskerk in Voorhout verzoekt de Duitse autoriteiten het lichaam te mogen weghalen en krijgt daarvoor op de tweede of derde dag na de crash toestemming. Zodra toestemming is gegeven brengt Jan van Steijn, de eigenaar van het weiland, het lichaam met paard en wagen naar Voorhout, waar Ditmarsch in een ruimte bij de kerk wordt opgebaard. Om zijn hals heeft hij de zijden sjaal met de opgedrukte

kaart van Nederland die neergestorte vliegers moet helpen bevrijd gebied te bereiken. Zijn voet krijgt hij hier terug: de jongen A. Post heeft een gele laars gevonden waarin tot zijn schrik nog een voet zit, en komt, met zijn vriendjes uit de Indische Buurt, het geheel bij de kerk afleveren.

Op 17 februari 1945 wordt Eric Ditmarsch bij het Groene Kerkje begraven.

Er is nog een gekwetste, de veertienjarige Martien de Jong uit Voorhout. Hij was met zijn vader op de fiets via

Ter hoogte van het Groene Kerkje ziet deze de twee vliegtuigen waarvan er minstens een aan het schieten is

de Haarlemmerstraatweg onderweg naar Leiden, maar in Oegstgeest ontdekt vader dat hij iets vergeten is en stuurt zoon terug om het te halen. Ter hoogte van het Groene Kerkje ziet deze de twee vliegtuigen waarvan er minstens een aan het schieten is, springt van zijn fiets en tracht zich te verschuilen achter een versperringspaal die daar door de Duitsers is geplaatst om het landen van geallieerde vliegtuigen te belemmeren. Voor de kogels zit hij daar goed maar niet voor het stuk metaal dat van de vleugel afvliegt. De vleugel zelf komt aan de Voorhoutse kant van de A44 naast een boerderij terecht, maar aan de Oegstgeestse kant treft het losse stuk metaal Martien vol in de rug, zodat hij drie gekneusde ribben oploopt. Hij wordt door een toegeschoten buurman op de bagagedrager voorop zijn eigen fiets naar huis gereden, waar hij een paar weken het bed moet houden. De staart van de Spitfire komt ook aan de oostelijke kant van de A44 terecht, op het punt waar de Vinkenweg aansluit op de Haarlemmerstraatweg.

FRIENDLY FIRE

Martien de Jong verklaart: 'Er kwamen twee vliegtuigen van verschillende kanten, op een gegeven moment vlogen er brokken van een van de toestellen af, het vliegtuig stortte neer. Ik dacht dat zij elkaar geraakt hadden, want er was geen mof in de lucht, en er werd ook niet op de toestellen geschoten.'

De jeugdige A. Post, of een van zijn vriendjes, schrijft in zijn verslag: 'Bij een [...] beschieting op de Rijksweg door 2 vliegtuigen (jagers?) schoot het achterste vliegtuig te vroeg, waarbij het voorste explodeerde. De brokstukken vlogen links en rechts de polder in. Wij, een groep jongens uit de Indische Buurt, gingen op zoek naar alles wat er te vinden zou zijn.'

Joop Warmenhoven uit Voorhout heeft enige tijd na de crash een deel van een propellerblad afgebroken en mee naar huis genomen. Hij heeft erop geschreven: '12 Februari 1945 elkaar in de lucht beschoten'. De datering is weliswaar niet helemaal juist, maar de tekst is duidelijk.

In de afgeschoten staart van de Spitfire zijn 108 kogelgaten geteld. Hij is dus beschoten; andere vliegtuigen zijn door niemand waargenomen, evenmin als luchtafweergeschut.

In het desbetreffende Duitse legerrapport van 18 februari 1945 is vermeld: 'Am 14.2.45 um 09.45 Uhr Abschuss einer Spitfire durch engl. Jäger 3 km W. Oestgeest, 3 km N. Leiden. Kennzeichen: 3W Kok.A. Flz.95% Bruch, Flz.F. tot.' Ook hier een onjuiste datering maar een duidelijke tekst. Het genoemde kenteken is dat van de Spitfire van Ditmarsch.

Ondanks al het vorenstaande is het aan de zijde van het squadron onduidelijk, en ook onduidelijk gebleven, wat er precies is gebeurd. Het Operations Record Book vermeldt: 'F/O DITMARSCH reported missing, and was last seen diving on MET.' Dit laatste staat voor Moving Enemy Truck. Daarna blijft het stil, behalve op het

Het embleem (squadron cross) van 322 Squadron met linksboven de handtekening van koning George VI. Boven het Nederlandse motto zit roodstaartpapegaai Polly Grey, ingebracht door een piloot die het dier na verlof in Londen mee naar de basis nam. De vijfde generatie Polly Greys resideert nu op vliegbasis Leeuwarden als mascotte van het huidige 322 Squadron (foto: archief Dick Breedijk).

kerkhof bij het Groene Kerkje. Hier komt in het najaar van 1945 een Engelse RAF-officier met een sergeant, beiden van de Missing Research and Enquiry Service, met de hulp van een aantal Duitse krijgsgevangenen onderzoeken welke Engelsen en geallieerden hier precies begraven zijn. Op 6 februari 1946 stelt hij definitief vast dat er zeventien soldaten liggen – sommigen slechts gedeeltelijk –, onder wie Eric Ditmarsch. Op basis hiervan maakt een ambtenaar van de Burgerlijke Stand op 27 augustus 1946 diens overlijdensakte op. Niettemin horen zijn ouders, na een verzoek om informatie, de dato 11 september 1946 van de Minister van Marine: ‘Sedert 13 Februari 1945 werd nimmer iets naders omtrent zijn lot vernomen. In verband hiermede en met den inmiddels verstreken tijd moet helaas worden aangenomen, dat hij bij bovengenoemde aanval het leven heeft verloren.’

Verwarring alom dus. Deze is veroorzaakt door Lou Meijers, de Spitfire-piloot die het incident heeft overleefd. Hij heeft in de zomer van 1989 in een telefoongesprek met Dick Breedijk een stuk uit zijn dagboek-aantekeningen van 13 februari 1945 voorgelezen: “Ik start in het toestel H om 9.15 uur, we zetten direct koers naar zee, en we gaan langs de kust naar Den Haag. Na Den Haag gaan we boven land vliegen, evenwijdig aan de kust. Bij Valkenburg worden we door FLAK [= Flieger Abwehr Kanonen] beschoten. Ik ga hoger vliegen. Ditmarsch duikt opzij. Hij crasht iets ten noorden van Oegstgeest, wat er precies gebeurd is

weet ik niet.’ Als Breedijk zegt dat een vliegtuig op een auto heeft geschoten, antwoordt Meijers: “Dat moet Ditmarsch dan gedaan hebben, want ik heb daar in het geheel niet geschoten, ik ben weggedraaid en richting Utrecht gevlogen en heb een aanval gedaan op een FLAK-trein, maar het vuur was te hevig, ik ben om 10.30 uur geland.”

Uit alles blijkt dat het verhaal van Meijers niet juist kan zijn. Ditmarsch is door ‘friendly fire’ om het leven gekomen, ander vuur was er niet en er was zonder twijfel een tweede geallieerd vliegtuig. Dit betekent niet per se dat Meijers bewust onwaarheid sprak. Het gebeuren kan zodanig traumatisch zijn geweest dat het uit zijn geheugen is gewist. Het is immers voor een ervaren vlieger en schutter als Meijers niet niets, een collega met grote snelheid voor de loop krijgen terwijl je met je rechter duim de vuurknop op de stuurknuppel hebt ingedrukt, waarbij je het vliegtuig geconcentreerd op je doel moet blijven richten maar ook moet zorgen dat je op tijd weer omhoog komt om niet zelf te pletter te vallen. Een fractie van een seconde is dan nog te lang. Je beseft dat je moest stoppen met vuren, maar dit lukte net niet op tijd; de twee mensen op het fietspad had hij ook niet tijdig gezien. Hij heeft waarschijnlijk nog wel geprobeerd iets te doen: het Duitse voertuig is immers niet geraakt.

Aan de andere kant is het mogelijk dat Meijers zich ondanks alles toch een tikje schuldig voelde en dat hij

322 Squadron op Biggin Hill, december 1944. Op de tweede rij, zevende van links: Eric Ditmarsch; zittend, tweede van links: Lou Meijers (foto: NIMH, objectnr. 2157/041791).

voor de zekerheid het gebeuren maar glashard heeft ontkend, in de ongerechtvaardigde overtuiging dat niemand anders het gezien had. Of dat hij gewoon goed de pest in had dat hij, hoe je het ook wendt of keert, een leerling had neergeschoten en daar met niemand over wilde praten. Andere redenen kunnen er ook zijn, we zullen het nooit weten. De ontkenning maakt de gebeurtenis wel nog tragischer.

Hoe dit allemaal ook zij, Ditmarsch wist dat hij in een dergelijk geval schuin achter zijn nummer 1 diende te blijven. Hij heeft dat niet gedaan. Of hij heeft niet opgemerkt dat Meijers hoger ging vliegen om vervolgens naar beneden te duiken om zo beter op het voertuig te kunnen richten, wat hij zelf ook had moeten doen als hij dacht dat hij alleen was. Het was onoplettendheid van Ditmarsch, of gesublimeerde verveling die zich uitte in waaghalzerij, of een gebrek aan ervaring, of nog iets anders, met de dood tot gevolg.

DRIE JAAR EN NEGEN UUR

'We all hope he made a safe landfall somewhere and will eventually find his way back to the Squadron. He is a comparatively newcomer but had already become a

Grafsteen bij het Groene Kerkje (foto: Oorlogsgravenstichting).

popular member of the Squadron.' Twee zinnen in het Operations Record Book zijn aan Eric Ditmarsch gewijd. Zij vormen eerder een plichtmatig cliché dan de diepgevoelde laatste woorden bij het – vermoedelijke – afscheid van een dierbare collega. Drie jaar training en wachten, negen vliegreun, samen nog geen dag. Tweeëntwintig jaar oud was hij, en al bijna vergeten. Zijn ouders, die hem niet vergeten waren, hoorden, omdat ze er om vroegen, pas een kleine twee jaar na de begrafenis iets over een vermoedelijk overlijden. Het was niemands fout. Het was oorlog. ●

Met dank aan Dick Breedijk voor de inzage in zijn archief en zijn commentaar op een concept van dit artikel.

BRONNEN

- Journaal Nico Baggus 1942, <https://www.baggus.org/nico-baggus-1891-1966/02Journaal/index.html>.
- Rede prof. dr. J.C.H. Blom, Oegstgeest 11 november 2013.
- Archief Dick Breedijk.
- Informatie burgerlijke stand Arnhem, Elburg en Nieuwleusen, verzameld op https://www.hkv-genealogie.nl/humo-gen/family.php?tree_id=10&id=F28257.
- J.M.M. Cuijpers en J.C.D. de l'Écluse, *Inventaris KIM*, Den Haag 2007.
- Joep Derksen, Ad Deutekom, Kees den Elzen en Dick van der Meer, *Opdat We Niet Vergeten*, Voorhout 2020.
- Riet van Dort en Bert Driessen, *Oegstgeest in bange dagen*, Oegstgeest 1994.
- Erwin van Loo, *'Eenige wakkere jongens', Nederlandse oorlogsvliegers in de Britse luchtmacht 1940-1945*, dissertatie Universiteit van Amsterdam, 2013.
- R.J. Moore and J.A. Rodgaard, *A Hard Fought Ship: the story of HMS Venomous*, St Albans, 2017.
- Film Oorlogsgravenstichting 26 november 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=9XxSBaNEhKw>.
- <https://katwijkinoorlog.nl/de-crash-van-eric-ditmarsch/>.
- <https://www.oorlogsgravenoegstgeest.nl/nl/geallieerde-militairen/13-februari-1945>.

Antwoorden fotovragen

- 1 Aan de Irislaan, hoek Floralaan.
- 2 De Gemeentewerf aan de Haarlemmerstraatweg 30.
- 3 De Rijnzichtweg.
- 4 Het Bastionhotel aan de Rijnzichtweg.

Oproep aan de lezers: auteurs gezocht

In de afgelopen 33 jaar verschenen jaarlijks twee nummers van het tijdschrift van de Historische Vereniging Oegstgeest, eerst onder de titel *De Vereniging Oud Oegstgeest presenteert* en vanaf 2007 als *Over Oegstgeest*. Met nog een nulnummer uit 1988 en een jubileumnummer uit 2014 in totaal 68 afleveringen gevuld met artikelen, columns en fotopuzzels over de geschiedenis van Oegstgeest, de prehistorie tot en met het recente verleden. En ook nu ligt er weer een welgevuld nummer voor u.

Voor het vullen van al die nummers is de redactie afhankelijk van een klein legertje auteurs, geïnteresseerd in die geschiedenis en bereid en in staat om het nodige onderzoek te doen. Uit de wisselende omvang van de nummers, in de laatste 10 jaar tussen 24 en 32 pagina's, blijkt dat er niet altijd even veel kopij beschikbaar was. Hoewel we een kleine kring van auteurs hebben die geregeld een bijdrage leveren, kunnen we van hen niet verwachten dat ze elk nummer volschrijven.

*Zin om onderzoek te doen en daar over te schrijven?
Meld u aan!*

Verder zijn we, nu René de Groot stopt met zijn rubriek Fotovragen van René, op zoek naar mensen die een fotorubriek in enigerlei vorm willen onderhouden. Ook mensen die een rubriek willen vullen vanuit de oude jaargangen van de Oegstgeester Courant zijn van harte welkom.

Daarom deze oproep aan de lezers: bent u geïnteresseerd in Oegstgeest in heden en verleden en heeft u ideeën voor onderwerpen, bent u bereid om daar onderzoek naar te doen en daar over te schrijven en/of wilt u iets met foto's doen of met de Oegstgeester Courant, meldt u zich dan aan bij de redactie via redactie@historischeverenigingoegstgeest.nl.

Wij zullen u met open armen ontvangen. ●

Tim Hoppen en Herman Oost

Lezersreactie

Naar aanleiding van het artikel van Freek Lugt, Oegstgeest onder de grond, deel 3, in *Over Oegstgeest* van mei 2022, ontvingen wij een reactie van Sylvia Braat, dochter van de in het artikel figurerende archeoloog, dr. W.C. Braat. Zij geeft daarin te kennen met verbazing gelezen te hebben dat haar vader met 'zijn studenten' in 1940 koers zette naar een opgraving van de Oudenhof. Sylvia, noch haar broer en zus hebben hun vader ooit over studenten horen spreken. Dr. Braat was conservator bij het Rijksmuseum van Oudheden, maar geen docent archeologie aan de Universiteit Leiden. Over hoe die opgraving in 1940 dan wel is uitgevoerd, citeert zij uit het jaarverslag 1940 van het R.M.O:

Onder leiding van Dr. Braat werd te Oegstgeest de Oudenhof opgegraven; ... Ter besparing van arbeidsloon werd deze opgraving uitgevoerd met behulp van den Opbouwdienst (een door de Duitse bezetter opgerichte organisatie ter

ontmanteling van het Nederlandse leger). Dit experiment heeft echter niet voldaan aan de verwachtingen, zoodat in de laatste week van het onderzoek een aantal flinke arbeiders moest aangenomen worden ter beëindiging van het werk ...

Er is volgens Sylvia dus geen sprake geweest van studenten bij de opgraving.

Desgevraagd geeft Freek Lugt het volgende te kennen. Bij de tweede opgraving van de Oudenhof eind jaren 1990 werden meetfouten ontdekt in het verslag van Braat van de opgraving in 1940. Toen hem door Ed de Groot, voorman van de Klankbordgroep Lange Voort, in 1999 gevraagd werd hoe deze fouten te verklaren waren, veronderstelde Braat dat een student de vergissing begaan zou hebben. Kennelijk was er dus een student. ●

DE REDACTIE

De achterpagina van dit tijdschrift wordt gebruikt om een bijzonder moment van het afgelopen halfjaar in beeld te brengen. Dat kan van alles zijn: een door de Historische Vereniging Oegstgeest ontvangen schenking, zoals een foto, een schilderij of een briefwisseling; een opmerkelijke verbouwing van een huis; een 100-jarige Oegstgeestenaar; een verenigingsjubileum. Alles kan In Beeld gebracht worden zolang het maar iets met de historie van ons dorp te maken heeft.

In Beeld

Een stukje Oegstgeester erfgoed

DOOR HERMAN OOST

Het wat onooglijk uitziende paaltje op de linkerfoto staat aan het eind van de Wijttenbachweg waar deze over gaat in de Dorpsstraat. Wie de moeite neemt om het nader te bekijken, zal zien dat het geen gewoon paaltje is. De kop is namelijk voorzien van een bladmotief.

Het blijkt te gaan om een stukje Oegstgeester erfgoed, een versierd paaltje voor een straatnaambord, zoals die tot de jaren '60 in de villaparken stonden. Ze waren tweekleurig, rood (onder) en geel (boven) en de kop was ook roodgeel, net zoals de straatnaambordjes waren en nu nog zijn.

Het paaltje werd 'ontdekt' door Henk Hogervorst, geboren (1937) en getogen Oegstgeestenaar. Henk vond dat het paaltje in ere hersteld zou moeten worden en hij vroeg zich af of de Historische Vereniging Oegstgeest daar iets aan zou kunnen doen. Hij meldde zich met die

vraag bij Sylvia Braat, lid van de Commissie Historie van onze vereniging.

Sylvia had eerder een artikel geschreven voor *Over Oegstgeest* (november 2014) over de typische, roodgele, straatnaamborden en paaltjes in Oegstgeest. In dat artikel stond ook een zwart-witfoto van zo'n paaltje met straatnaambordje (rechter foto), waarop de tweekleurigheid overduidelijk te zien is. Ze was het helemaal met Henk eens dat het paaltje in zijn oude glorie hersteld moest worden en voorzien van een (straat)naambord. Ze kaartte de zaak aan bij het bestuur van de vereniging en dat besloot de wens van Henk en Sylvia te honoreren en zich in overleg met de gemeente Oegstgeest in te gaan zetten voor herstel van het paaltje en zo mogelijk het vinden van een meer passende plaats. ●

Heeft u ook iets dat u *In Beeld* wilt brengen? Of heeft u spullen, documenten of andere zaken die u iets vertellen over het Oegstgeest van vroeger? Neem dan contact op met de redactie: Peter van Anrooylaan 9, 2343 NB Oegstgeest, of stuur een e-mail naar redactie@historischeverenigingoegstgeest.nl